

ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΝΟΜΙΣΜΑ.

Ἡ νομισματικὴ τῆς Ἑλλάδος δύναται νὰ διαιρεθῇ εἰς τρεῖς περιόδους. Ἡ μὲν πρώτη περιλαμβάνει τοὺς μεγάλους τῆς ἀρχαιότητος χρόνους, ἐν οἷς καὶ ἡ κλασικὴ ἡμῶν ἐποχὴ. Ἡ δὲ δευτέρα τοὺς Βυζαντινοὺς τοῦ Ἑλληνισμοῦ χρόνους ἀπὸ τοῦ Ἡρακλείου (610—640 μ. Χ.), ἐπὶ τοῦ οὗ τοῦ ἀπαντῶνται τὰ πρῶτα χάλκινα νομίσματα φέροντα τὴν ἐπιγραφὴν «ἐν τούτῳ νίκᾳ», καὶ τοῦ Κωνσταντίνου Ε' (δευτέρου εἰκονομάχου βασιλέως, Κοπρωνύμου ὑπὸ τῶν εἰκονολατρῶν ἐπονομασθέντος, 741—775 μ. Χ.), ἐπὶ τοῦ οὗ ἐχαράχθησαν τὰ πρῶτα χρυσὰ νομίσματα φέροντα Ἑλληνικὴν ἐπιγραφὴν τῶν ὀνομάτων τῶν ἡγεμόνων καὶ τοῦ τίτλου αὐτῶν «Δεσπότης». Ἡ δὲ τρίτη ἐποχὴ ἀρχεῖται ἀπὸ τῆς 30 Ἰουλίου 1829, ἡμέρας ἀξιωματημονεῦτου, καθ' ἣν μετὰ μακροῦς δουλείας αἰῶνας ἡ ἐν Ἀργεὶ Δ' τῶν Ἑλλήνων συνέλευσις, πλήρης ἐνθουσιασμοῦ, «εἰς τὴν πρῶτην θέαν ἐθνικοῦ νομίσματος ἐξέφρασε τὴν ἀγαλλίασιν τῆς ἀνευφημοῦσα «Ζήτω ἡ Ἑλλάς» (ἴδ. Πρακτικά, Συλλογῆς Α. Μάμουκα τόμ. 41 σελ. 94). «Ἡ πρώτη θέα ἐθνικοῦ νομίσματος, ἔγραφεν αὐθημερόν ὁ πρόεδρος τῆς ἐθνοσυνελεύσεως πρὸς τὸν Κυβερνήτην (αὐτ. σελ. 785), ἐκίνησε συγχρόνως εἰς ὅλους τοὺς ἀντιπροσώπους τὴν ἀγαλλίασιν, τὴν ὁποίαν ἔπρεπε νὰ κινήσῃ τὸ μέγιστον καὶ λαμπρότερον δεῖγμα τῆς πολιτικῆς καὶ κοινωνικῆς τοῦ ἔθνους ἐπανορθώσεως».

Ἡ νεωτέρα νομισματικὴ ἡμῶν περίοδος, περὶ τῆς οὗ καὶ πρόκειται νῦν ἰδίως, ἀνέπτυξε τρία διάφορα συστήματα,

τὸ τοῦ 1829, τοῦ 1833 καὶ τοῦ 1867. Κατὰ τὸ πρῶτον μὲν σύστημα ὁ ἀργυρὸς ἀπετέλει τὴν νομισματικὴν τοῦ Κράτους μονάδα, ἣτις ἦτο ὁ Φοῖνιξ, αἶσος (ἄρθρον 2 τοῦ Ζ' ψηφίσματος) κατὰ τὸ βάρος μὲν ἑκατὸν σπυρία, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ $\frac{1}{10}$ εἶναι ἐκ χαλκοῦ, ὑποδιαιρουμένης τῆς ἀξίας αὐτοῦ εἰς 60 λεπτά. Τὸ ἥμισυ τοῦ Φοίνικος ἀπετέλει ἰδιαίτερον νόμισμα, καθὼς καὶ τὸ πενταπλάσιόν του (5 Φοίνικες) τὴν Αἰγίδα, ὡς καὶ τὸ ἥμισυ ταύτης ($2\frac{1}{2}$ Φοιν.). Ἐκλήθη δὲ καὶ ὁ χρυσὸς εἰς ἐπικουρίαν, διότι ἐξ αὐτοῦ ἦ Ἀθηνᾶ (20 Φοιν.) καὶ τὸ ἥμισυ ταύτης (10 Φοιν.). Κυρίως δὲ ἀπέβλεψαν εἰς τὸν χαλκόν, ἐξ οὗ κατασκευάσθη μόνόλεπτον (βάρος 60 σπυρία), δίλεπτον, πεντάλεπτον (πεντάριον) καὶ κατόπιν δεκάλεπτον καὶ εἰκοσάλεπτον. Ἡ κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους ἀφθονία τῶν ἀχρήστων ὀρειχαλκίων κανονίων ἐγένετο πολλὰς ἐλπίδας νομισματικῆς ἐξ αὐτῶν ὠφελείας. Ἦδη ἐκ Παρισίων ὁ Saint-Croix προσεφέρετο ἵνα κατασκευάσῃ τὰ χάλκινα νομίσματα τῆς Ἑλληνικῆς Πολιτείας δι' ἀνταλλαγῆς ὀρειχαλκίων κανονίων. Ἐπροτιμήθη ὁμῶς ἡ ἴδρυσις Ἑθνικοῦ Νομισματοκοπείου, τοῦ ὁποίου τὰς μηχανὰς ἐχορήγησεν ἡ Μελίτη, εἶδε τὸ πρῶτον κινουμένας ἡ Αἴγινα, μετήγαγε δὲ κατόπιν ἡ βασιλεία τοῦ Ὀθωνος ἐν Ἀθῆναις, ἵνα ἐπὶ τῶν ἐρείπιων αὐτῶν ἡ νεωτάτη ἐποχὴ ἀνεγείρῃ τὸ νῦν ὑπάρχον κατάστημα τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἑσωτερικῶν.—Ὅσον ἀφορᾷ τὴν γονιμότητα τοῦ πρώτου νομισματικοῦ ἡμῶν συστήματος, εἰς ἀργυροὺς μὲν φοίνικας ὑπολογίζεται περὶ τὰς 12 000, εἰς χάλκινα δὲ νομίσματα ἀπετέλεσεν ἀληθῆ ἐν τῷ τόπῳ πλημμύραν. Ἐν γένει ὁ Φοῖνιξ περιεῖχεν ἐσωτερικὴν ἀξίαν μικροτέραν τῆς ὀνομαστικῆς. Ἐπειδὴ δὲ ὁ σκοπὸς ἦτο, ἵνα 6 Φοίνικες ἀντιστοιχῶσι πρὸς 1 Ἰσπανικὸν δίστηλον, κατόπιν ἀπεδείχθη ὅτι ἐπὶ τῆς ἀναλογίας ταύτης ὁ Φοῖνιξ καθυστέρει 7 τοῖς $\frac{1}{10}$.

Τὸ δεύτερον δὲ σύστημα, καθιερωθὲν διὰ τοῦ νόμου τῆς 8 Φεβρουαρίου 1833, παραδέχεται ἐπίσης (ἄρθρ. 4) τὸν ἀργυρον ὡς νομισματικὴν τοῦ Κράτους βάσιν, ἐξ ἧς ἀπετελέσθη ἡ μονὰς τῆς Δραχμῆς, ἴση κατὰ τὸ βάρος πρὸς

4 777 γραμμᾶς, περιέχουσα 9 μόρια καθαροῦ ἀργύρου καὶ 1 μόνιον χαλκοῦ καὶ ὑποδιαιρουμένη κατ' ἀξίαν εἰς 100 λεπτά. Τὸ $\frac{1}{2}$ καὶ τὸ $\frac{1}{4}$ τῆς δραχμῆς ἀπετέλεσαν ἰδιαίτερα νομίσματα, ὡς καὶ τὸ πενταπλάσιον αὐτῆς (5 δρ.). Ὅπως δὲ καὶ ἐν τῷ προηγουμένῳ συστήματι οὕτω καὶ ἐν τῷ προκειμένῳ δὲν ἐλησμονήθη ἡ ἐπικουρία τοῦ χρυσοῦ, διότι ὠρίσθησαν ἐξ αὐτοῦ νομίσματα 20δραχμα (βάρους 5 776 γραμμῶν) καὶ 40δραχμα (11 553 γραμ.) ἐπὶ τῇ αὐτῇ καὶ κατὰ τὸν ἀργυρον ἀναμίξει, 9 μόρια καθαροῦ χρυσοῦ καὶ 1 μόνιον χαλκοῦ. Ὅσον ἀφορᾷ τὰ χάλκινα νομίσματα (λεπτόν, δίλεπτον, πεντάλεπτον καὶ δεκάλεπτον), τὸ σύστημα τοῦτο ἐξηκρίβωσεν διὰ τῆς ἐπιθυμητῆς σαφηνείας τὴν ὅλως συμπληρωματικὴν αὐτῶν ἀποστολὴν, διότι οἱ λαμβάνοντες χρήματα δὲν ὑποχρεοῦνται νὰ δέχωνται πλέον τῶν 2 τοῖς $\frac{1}{10}$ εἰς χαλκόν.

Ἀλλ' ἔπρεπε νὰ ληφθῇ πρόνοια καὶ περὶ τῶν προηγουμένων ἐθνικῶν νομισμάτων, ὡς καὶ περὶ τῶν παντὸς εἶδους κυκλοφορούντων ξένων, τὰ ὁποῖα, εἰναι κρινόμενα ἐκ τῆς διατιμήσεως τῆς 8 Φεβρουαρίου 1833, ἀνῆρχοντο εἰς 45 εἶδη. Τοιοῦτοτρόπως ὁ μὲν Φοῖνιξ τῆς Ἑλληνικῆς Πολιτείας καὶ τὰ χάλκινα ταύτης νομίσματα ἐτέθησαν ἐκτὸς κυκλοφορίας, δυναμένων τῶν κατόχων αὐτῶν νὰ ἀνταλλάττωσιν πρὸς τὸ ἐθνικὸν ταμεῖον 100 φοίνικας ἀντὶ 93 νέων δραχμῶν καὶ 5 παλαιὰ λεπτά ἀντὶ 4 νέων. Ὅσον δὲ ἀφορᾷ τὰ ξένα νομίσματα, διηρέθησαν ταῦτα εἰς τρεῖς κατηγορίας· τὰ μὲν χάλκινα ἀπηγορεύθησαν ἐντελῶς· τῶν δὲ λοιπῶν ἐθεωρήθη ἀνεκτή ἡ κυκλοφορία, μεταξὺ τῶν ὁποίων εἰς μόνον τὰ ἐπόμενα ἠνεώχθησαν αἱ θύραι τῶν ἐθνικῶν ταμείων κατὰ τὴν ἐξῆς διατίμησιν· Γαλλικὸν φράγκον=δρ. $1\frac{1}{100}$, 5 φράγκον=δρ. $5\frac{5}{100}$, 20 φράγκον=δρ. $22\frac{3}{100}$, 40 φράγκον=δρ. $44\frac{6}{100}$.—Ἰσπανικὸν δίστηλον=δρ. 6.—Γερμανικὸν τάλληρον=δρ. $5\frac{7}{100}$, εἰκοσάριον (Zwanziger)=λεπ. 95.—Ἀυστριακὸν σοφερίνιον=δρ. $38\frac{8}{100}$, τὸ ἥμισυ αὐτοῦ=δρ. $19\frac{4}{100}$.—Ἀυστριακὸν καὶ Βαβαρικὸν φλωρίον=δρ. $13\frac{6}{100}$.—Ὀλλανδικὸν φλωρίον=δρ. 13.

Ἡ ἐν τοῖς ἐθνικοῖς ταμείοις προτίμησις αὕτη μεταξὺ τῶν ξένων νομισμάτων ἐπέφερε βαθμὴδὸν τὴν ἀπομάχρυσιν τινῶν ἐκ τῶν λοιπῶν, ἀλλὰ συγχρόνως ἀπεδείχθη καὶ σφόδρα ἐλαστικὴ, διότι κατὰ τὰς περιστάσεις ἡ ταμιακὴ περιφέρεια τῶν ξένων νομισμάτων ἔλαβε διαφόρους ἀναπτύξεις. Τοιοῦτοτρόπως τῷ μὲν 1835 ἐπολιτογραφήθη τὸ Ἀγγλικὸν σελίνιον ($=δρ. 1 \frac{3}{100}$), μετὰ τοῦ πενταπλοῦ καὶ τοῦ ἡμίσεως τούτου, τῷ δὲ 1840 τὰ τάλληρα τῆς Ἀμερικῆς καὶ τῷ 1841 τὰ τάλληρα τῆς Νεαπόλεως. Μεχρις αὐτῶν τῶν Τουρκικῶν νομισμάτων, τῶν ὁποίων ἡ κυκλοφορία ἀπηγορεύετο ἐπὶ ποινῇ κατὰ τὸν Αὐγούστου 1833, ὁ νόμος τῆς 4 Ἰαννουαρίου 1856 δὲν ἐδίστασε νὰ ἀποταθῇ, ἐπιτρέψας τὴν ἐν τοῖς ἐθνικοῖς ταμείοις παραδοχὴν τῶν μετὰ τὸ Ὀθωμανικὸν ἔτος 1255 ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκτυπωθέντων ἀργυρῶν ταλλήρων (20 γροσίων), χρυσοῦ φλωρίου (100 γροσ.) καὶ τοῦ ἡμίσεως τούτου (50 γροσ.) εἰς τιμὴν, τῆς ὁποίας τὸν ἐκάστοτε προσδιορισμὸν ἀφῆκεν εἰς τὴν Κυβέρνησιν. Ἰδιαιτέρα μνεῖα ὀφείλεται εἰς τὰ χρυσὰ νομίσματα τῆς Ἀγγλίας, τῆς Ἀμερικῆς, τῆς Ἰσπανίας καὶ τῆς Πορτογαλλίας. Ἐὰν μεταξὺ αὐτῶν ἐπεκράτησεν ἡ Ἀγγλικὴ λίρα, ἀμφιβάλλω πολὺ ἂν τὰ ταμεῖα τοῦ Κράτους ἤκουσαν ποτὲ διαρκῇ τὸν ἥχον τῆς Πορτογαλλικῆς δόπιας ($=δρ. 100 \frac{1}{2}$) καὶ τοῦ Ἰσπανικοῦ τετραπλοῦ ($=δρ. 92 \frac{9}{100}$).

Ἡ εἰσαγωγὴ αὕτη τῶν ξένων νομισμάτων ἔχει δύο σπουδαιότητας οἰκονομικὰς ἐπόψεις. Ἀφ' ἑνὸς ἦτο ἀναπύφευκτος εἰς τὴν νομισματικὴν τοῦ ἔθνους οἰκονομίαν· διότι, δοθέντος ἀπαξ ὅτι διὰ τινὰ λόγον οἷονδῆποτε δὲν ἠδύνατο ἡ Ἑλλὰς νὰ ἔχῃ ἀνάλογον πρὸς τὰς βιομηχανικὰς καὶ ἐμπορικὰς αὐτῆς ἀνάγκας ἰθαγενὲς νόμισμα, ἔπρεπε νὰ ἀποτανθῇ εἰς ἀλλοεθνέες. Τὸ νόμισμα εἶναι ὅπως ἡ ὁδὸς, ἀγωγὸς τοῦτέστι τῶν ἐφοδίων τῆς ζωῆς μεταξὺ τῶν πλήθουςμῶν, ὅπως ἐκείνη μεταξὺ τῶν τόπων. Ὅταν δὲ λαὸς τις δὲν δύναται νὰ κατασκευάσῃ αὐτὸς τοιαύτας ὁδοὺς, οὐδεὶς δύναται νὰ τὸν κατακρίνῃ, διότι ἀποτείνεται εἰς ξένους κεφαλαιούχους.

Ἡ φρόνησις οὕτως ἀπῆτει νὰ ἀποταθῇ ἡ Ἑλλὰς μᾶλλον πρὸς τὸ νόμισμα τοῦ ἔθνους ἐκείνου, μεθ' οὗ συνεδέετο πλειότερον ἐμπορικῶς καὶ βιομηχανικῶς, παρὰ νὰ καταστήσῃ τὴν ἐργατικὴν ἑαυτῆς περιφέρειαν παλαιστραν τῶν νομισμάτων ὅλου τοῦ κόσμου. Ἐντούτοις ὑπῆρχε καὶ ὑπερτέρα ἔτι φρόνησις. Πῶς! Τόσα ἑκατομμύρια, δι' ὧν ἐπροικίσθη, οὕτως εἰπεῖν, ἡ πρώτη Βασιλεία τῆς Ἑλλάδος, δὲν ἠδύναντο νὰ χρησιμεύσωσιν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς εἰς ἀνάλογόν τινα πρὸς τὴν ἐποχὴν νομισματικὴν τοῦ τόπου ἀποκατάστασιν;

Ἡ ἑτέρα ἐποψὶς τῆς παρ' ἡμῖν εἰσαγωγῆς τῶν ξένων νομισμάτων περιλαμβάνει τὰς κακὰς αὐτῆς συνεπείας. Βεβαίως τὸ δεινότερον ἐλάττωμα δὲν ὑπῆρξεν ὁ παραλληλισμὸς αὐτῶν πρὸς τὴν ἡμετέραν δραχμὴν κατὰ τὴν βᾶσιν τῆς ἀρχικῆς διατιμῆσεως τῶν ἐκδουσῶν αὐτὰ ἐπικρατειῶν. Ἀφοῦ ὁ τόπος εἶχε ἀνάγκην ξένων νομισμάτων, δὲν ἠδύνατο νὰ προμηθευθῇ τοιαῦτα, ὑπολογίζων αὐτὰ ὡς ὄγκους ἀπλοῦς πολυτίμων μετάλλων, ἀφαιρουμένης τοῦτέστι τῆς ἀξίας τοῦ χαλκίνου μίγματος καὶ τῆς δαπάνης τῆς νομισματοποιίας. Τοιοῦτοτρόπως τὸ Γαλλικὸν π. χ. φράγκον, ἀνταλασσόμενον ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος πρὸς πραγματείας ἀνταξίας δραχμῆς $1 \frac{1}{100}$, οὐδένα λόγον εἶχε νὰ διαβῇ τὰ Ἑλληνικὰ ὄρια, ὅπως ἀνταλλαχθῇ πρὸς πραγματείας μικροτέρας ἀξίας.

Ἐν τούτοις ἡ ἀπρόσεκτος κυκλοφορία παντὸς εἶδους νομίσματος, συνδυασθεῖσα πρὸς τὸ ἐπιχειρηματικὸν πνεῦμα, ἐπέφερε τὸ ἐξῆς ἀποτέλεσμα. Εἰς ὀλίγον διάστημα χρόνου τὸ πλεῖστον τῶν ἡμετέρων νομισμάτων, νέων ἔτι καὶ πρὸς πολλὰ ξένα νομίσματα ἐσωτερικῶς τιμιωτέρων, ἀντηλλάχθη πρὸς ἀλλότρια νομίσματα, τὰ ὁποῖα ἐκ πολλοῦ ἤδη χρόνου κατέστησαν κύρια τῆς Ἑλληνικῆς ἀγορᾶς. Τοιοῦτοτρόπως συνέβη, ὥστε ὅπως ὁ Φοῖνιξ τῆς Ἑλληνικῆς Πολιτείας, οὕτω καὶ ἡ Δραχμὴ τῆς Ἑλληνικῆς Βασιλείας μετετράπη ἐν τῇ πρακτικῇ τῆς συναλλαγῆς ἀπὸ πραγματικοῦ νομίσματος εἰς ἰδαγικόν. Αἱ συμφωνίαι συνωμολογοῦντο εἰς

δραχμὰς καὶ ἐξετελοῦντο εἰς Γερμανικά, Γαλλικά ἢ Τουρκικά τάλληρα, μέχρις οὗ, ὠφελουμένη ἐκ διαφορῶν κατ' αὐτὰ περιστάσεων καὶ ἐκ τῆς ἐντάσεως τῆς παραγωγῆς ἢ τραπεζικῆ κυκλοφορίας, παρεισῆγαγεν εἰς γενναίας δόσεις τὸ ἑαυτῆς γραμμάτιον, τὸ ὁποῖον διατελεῖ ἤδη ἐν ταῖς πρώταις τάξεσι τῆς ἐθνικῆς συναλλαγῆς.

Μένει λοιπὸν πάντοτε ἐνδιαφέρον ζήτημα ἡ ποσότης τῶν πολυτίμων μετάλλων, ἥτις ὑπὸ τὸν τύπον τοῦ νομίσματος κυκλοφορεῖ νῦν ἐν Ἑλλάδι. Ἐὰν ὑποθέσωμεν κατὰ τὸν Adam Smith, ὅτι τὸ τριακοστὸν τοῦ ἐνιαυσίου τῆς Ἑλλάδος γενικοῦ εἰσοδήματος πρέπει ἀναγκαίως νὰ εἶναι εἰς νόμισμα, ἕκαστος δύναται νὰ φαντασθῇ τὴν ἔκτασιν τῆς ἐθνικῆς ζημίας, ἅμα, ἐνεργουμένης γενικῆς ἐκκαθαρίσεως τῆς νομισματικῆς τοῦ τόπου περιουσίας, ἀπεδεικνύετο, ὅτι τὸ τριακοστὸν τοῦτο ὀνοματικῶς κατέβαινε πραγματικῶς εἰς τὸ εἰκοστὸν περίπου πέμπτον. Καὶ τῷ ὄντι ἡ εἰκασία αὕτη δὲν εἶναι ὑπερβολικὴ, διότι ἀρκεῖ νὰ λάβῃ τις ὑπ' ὄψιν τὴν τετριμμένην κατάσασιν τῶν πλείστων τῆς Αὐστρίας καὶ Γερμανίας νομισμάτων καὶ τὴν ἐσωτερικὴν ποιότητα αὐτῶν τε καὶ τῶν ἀπὸ Τουρκίας καὶ Νεαπόλεως. Ἐν τούτοις ὁ William Petty ὑπολογίζει περισσότερον ἔτι τὸ ἐν τῇ ἐπικρατεῖα νόμισμα, ἀναδιβάζων αὐτὸ εἰς τὸ δέκατον τοῦ ἐνιαυσίου τῆς χώρας εἰσοδήματος. Εἰς τοιαύτην περίπτωσιν ἡ ἐθνικὴ ζημία εἶναι κατὰ πολὺ ἀνωτέρα τῆς ἡδη ἐκτεθείσης ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν τῶν ἔξωθεν ἐξηχρειωμένων νομισματικῶν εἰσβολῶν.

Ἡ μεγαλειτέρα ἔλλειψις τοῦ νομισματικοῦ ἡμῶν συστήματος τοῦ 1833 εἶναι ὅτι πρόκειται περὶ Κράτους μόλις περιλαμβάνοντος $1\frac{1}{2}$ ἑκατομμύριον κατοίκων. Καὶ ἐπὶ τῇ ὑποθέσει δὲ ὅτι ἡ γονιμότης τοῦ συστήματος τούτου ἦτο πάντοτε ἀκμαία (τὰ ὀρειχάλκινα κανόνια ἐνωρὶς ἀπετέλεσαν καὶ ἐπ' αὐτοῦ τὸ πλεῖστον τῆς ἐνασχολήσεως) καὶ ὅτι οἱ νομισματικοὶ αὐτοῦ καρποὶ δὲν ἀπηγορεύοντο ἐκ τῆς κυκλοφορίας τῆς λοιπῆς Εὐρώπης, ἡ δραχμὴ τοῦ δὲν ἐσυμβουλεύθη τὴν ἀνάγκην τῆς συναρμολογήσεως τῆς πρὸς τὰς ἐπικρατούσας ἐν τῇ Εὐρωπαϊκῇ ἐμπορίᾳ ἐτέρας νομι-

σματικὰς ἀξίας. Ἐὰν συγκρίνωμεν τὴν δραχμὴν πρὸς τὰ ξένα νομίσματα (ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἡμετέρας διατιμῆσεως), μόλις αὕτη διαιρεῖ ἀκριβῶς τὸ Ἰσπανικὸν καὶ τὸ Ἀμερικανικὸν τάλληρον, πρὸς τὰ λοιπὰ δὲ ἔχει ἀνάγκην τῶν ἐπὶ τῶν συμμιγῶν ἀριθμῶν μαθηματικῶν ἐργασιῶν, ὅπως καταλήξῃ εἰς ἀξίας ταυτότητα. Ἐνῷ λοιπὸν τὸ νόμισμα κύριον ἔχει τύπον τὴν εὐστροφίαν πρὸς πᾶσαν συναλλαγὴν καὶ πρὸς πᾶσαν τῶν τιμῶν καταμέτρησιν καὶ ἀναλογίαν, τὸ Ἑλληνικὸν νόμισμα εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἀπέτυχεν εἰς τὸν σκοπόν. Ἐπομένως καθ' ὅσον ἐξήγετο ἐκ τῆς Ἑλλάδος, κατὰ τοσοῦτον ἐξηφανίζετο, μεταποιούμενον εἰς ἐγχώρια νομίσματα. Εἰς τὸ φαινόμενον δὲ τοῦτο τῆς ἀπὸ τῶν ξένων ἀγορῶν ἀποδιώξεως τοῦ Ἑλληνικοῦ νομίσματος συνετέλεσε πολὺ καὶ ἡ διαμετακομιστικὴ πρὸ πάντων φύσις τοῦ ἡμετέρου ναυτικοῦ ἐμπορίου, τὸ ὁποῖον ἀπὸ ξένης εἰς ξένην ἐπικράτειαν μεταφέρειν τὰ ἐμπορεύματά του, ἐξ ἀνάγκης καταφεύγει εἰς τὰ νομίσματα αὐτῶν.

Ὅπως καὶ ἂν ἔχῃ, τὰ μικρὰ ἀριθμητικῶς κράτη πρέπει νὰ ἀπελπισθῶσιν, ὅτι δύνανται νὰ ἀποτελέσωσιν ἰδιαιτέραν καθ' ἑαυτὰ νομισματικὴν κοινωνίαν. Ἐν τῇ νεωτέρᾳ ἐποχῇ ὁ ἐθνικὸς βίος συνεδέθη τοσοῦτον μετὰ τοῦ ὅλου βίου τῆς ἀνθρωπότητος, ὥστε δὲν δύναται τις νὰ ἀκολουθήσῃ τὴν πολιτικὴν τῆς ἀπομονώσεως. Τὸ σιδηροῦν λοιπὸν νόμισμα τῆς Σπάρτης, τὸ ὁποῖον ἔσυρε, λέγουσι, ζεῦγος βοῶν, δὲν εἶναι αἰώνιος τύπος νομισματικῆς ἀνεξαρτησίας. Τοιοῦτοτρόπως ὁ νόμος τῆς 10 Αὐγούστου 1867, καθ' ὅσον εἰσήγαγε τὴν Ἑλλάδα ἐντὸς τῆς νομισματικῆς κοινωνίας 80 περίπου ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων (Γαλλία, Ἰταλία, Βέλγιον, Ἑλβετία), μετὰ τοῦ πλείστου τῶν ὁποίων διατελεῖ ἡ ἡμετέρα χώρα εἰς ἐμπορικὰς σχέσεις κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον ἀνεπτυγμένης, προφανῶς εἰς ἐθνικὴν ἀπέβλεψεν ἀνάγκην.

Τὸ τρίτον τοῦτο σύστημα ἀντὶ μιᾶς νομισματικῆς βάσεως, ὡς παρεδέχοντο τὰ ἡγούμενα αὐτοῦ (ἀργυροῦς Φοῖνιξ, ἀργυρὰ Δραχμὴ), ἐδημιούργησε δύο βάσεις, τὸ ἀργυροῦν

καὶ τὸ χρυσοῦν πεντάδραχμον, ὑποδιαιρουμένης τῆς ἀξίας αὐτῶν εἰς πέντε δραχμὰς ἑκατονταλέπτους. Ἡ ἀνάμιξις τοῦ πολυτίμου μετάλλου, ἀναπόφευκτος διὰ τὴν στερεότητα τοῦ νομίσματος, διτηρήθη ἡ αὐτὴ, ὡς καὶ ἐν τοῖς ἐτέροις συστήμασιν, $\frac{9}{10}$ χρυσοῦ ἢ ἀργύρου πρὸς $\frac{1}{10}$ χαλκοῦν. Τὸ βάρος τῆς ἀργύρας βάσεως 35 γραμ. τῆς δὲ χρυσῆς 1 γραμ. $\frac{5}{10} \frac{2}{10} \frac{9}{10}$. Ἡ τελευταία ἐκτὸς τοῦ χρυσοῦ πενταδράχμου περιλαμβάνει καὶ διπλάσια, τετραπλάσια, δεκαπλάσια καὶ εἰκοσαπλάσια αὐτοῦ. Τὸ δὲ συμπληρωτικὸν νόμισμα διηρέθη εἰς δύο τάξεις· ἀργυροῦν μὲν ἐπὶ ἀναμίξει εὐτελοῦς μετάλλου πλειότερου κατ' αὐτὸ ἢ ἐπὶ τοῦ κυρίου τῶν πενταδράχμων νομίσματος ($\frac{8}{10} \frac{3}{10} \frac{5}{10}$ ἀργ. $\frac{1}{10} \frac{6}{10} \frac{5}{10}$ χαλκ.), ἥτοι δίδραχμον (βάρους 10 γραμ.), δραχμὴ (5 γραμ.), $\frac{1}{2}$ δραχμῆς (2 $\frac{1}{2}$ γραμ.) καὶ $\frac{1}{3}$ δραχμῆς (1 γραμ.). χάλκινον δὲ ἢ ὀρειχάλκινον, λεπτὸν (1 γραμ.), δίλεπτον (2 γραμ.) πεντάλεπτον (5 γραμ.) καὶ δεκάλεπτον (10 γραμ.). Ἰνα μὴ ἐπέλθῃ δὲ ἐξευτελισμὸς τοῦ συμπληρωτικοῦ νομίσματος, ἐλήφθη πρόνοια, ὥστε οὐδὲ τὰ ἀργυρὰ κέρματα νὰ ὑπερβῶσι τὰς 6 δραχμὰς οὐδὲ τὰ χάλκινα τὰς 2 ἐφ' ἑκάστου ἀτόμου τοῦ ἐγχωρίου πληθυσμοῦ. Ἐκ τῆς αὐτῆς ἀρχῆς οὐδεὶς εἶναι ὑπόχρεως, ἵνα δέχεται εἰς ἑκάστην πληρωμὴν ἀργυρὰ κέρματα πλεόν τῶν 50 δρ. καὶ χάλκινα πλεόν τῶν 5. Διαφέρει ἐν τούτοις ὅσον ἀφορᾷ τὸν δημόσιον θησαυρὸν, διότι, λογιζομένου τοῦ κέρδους, τοῦ ἐκ τῆς ἐκτύπώσεως τοῦ συμπληρωτικοῦ τούτου νομίσματος, ὡς ἐσόδου τοῦ Κράτους, τὰ ταμεῖα τούτου εἶναι ἀνοικτὰ διὰ πᾶσαν κερμάτων καταβολήν.

Ἡ ἐν τῷ προκειμένῳ συστήματι διάκρισις τῶν ξένων νομισμάτων εἰς δύο κατηγορίας συνδέεται πρὸς τὴν ἀρχικὴν αὐτοῦ ιδέαν. Ὅσα μὲν ἔχουσι νομισματικὴν βάσιν ὁμοίαν πρὸς τὴν ἡμετέραν κατὰ τε τὸ βάρος καὶ τὴν ποιότητα, ἐξομοιοῦνται πρὸς τὰ ἰθαγενῆ νομίσματα καὶ κατὰ τὴν μονάδα τούτων διατιμῶνται. Ὅσα δὲ ἔχουσι διάφορον νομισματικὴν βάσιν, ἀνάγονται κατὰ τὴν ἐν αὐτοῖς ἀναλογίαν τῆς πολυτίμου πρὸς τὴν εὐτελῆ ὕλην εἰς τὴν ἀξίαν

τῆς ἡμετέρας νομισματικῆς μονάδος, ἐκπιπτομένου κατ' ἐλάχιστον ὅρον 1 μὲν τοῖς $\frac{1}{10}$, ἐπὶ τῶν ἀργυρῶν $\frac{1}{4}$ δὲ τοῖς $\frac{1}{10}$, ἐπὶ τῶν χρυσῶν, λόγῳ ἐξόδων κατασκευῆς καὶ τῆς ἐκ τῆς τριβῆς αὐτῶν φθορᾶς. Πρὸς τὰ νομίσματα ταῦτα ἐξωμοιώθησαν καὶ τὰ Ἑλληνικὰ τοῦ συστήματος 1833 ἐπὶ μόνῃ τῇ διαφορᾷ, ὅτι ὡς πρὸς ταῦτα ἡ λόγῳ ἐξόδων καὶ φθορᾶς ἔκπτωσις ἐκανονίσθη ἐν ἔτος μετὰ τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ νέου συστήματος· τὸ δὲ μέτρον τοῦτο ἐξετάνθη καὶ ἐπὶ τῆς Ἀγγλικῆς λίρας ὡς νομισματικῆς ἐν Ἑπτανήσῳ βάσεως πρὸ τοῦ 1864. Ὅσον ἀφορᾷ τὰ ξένα κέρματα, τῶν μὲν ἐπικρατειῶν, αἵτινες δὲν ἔχουσι τὴν αὐτὴν μεθ' ἡμῶν νομισματικὴν βάσιν, ἀποδιώκονται, τῶν δὲ ἐτέρων, τὰ μὲν ἀργυρὰ εἶναι δεκτὰ ἐν τῇ κυκλοφορίᾳ μὲν καθόλου, ἐν τοῖς ταμείοις δὲ τοῦ Κράτους μέχρις 100 δρ. ἐπὶ ἑκάστης πληρωμῆς, τὰ δὲ χάλκινα ἀπαράδεκτα. Τὸ μέτρον τοῦτο ἐξετάνθη καὶ ἐπὶ τῶν τοῦ προηγουμένου συστήματος χαλκίνων ἡμῶν νομισμάτων, ληφθείσης ἐν τούτοις τῆς δεούσης προνοίας περὶ τῆς βαθμιαίας ἀπομακρύνσεως αὐτῶν ἐκ τῆς κυκλοφορίας.

Ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ νέου συστήματος ὠρίσθη διὰ τοῦ ἐισαγαγόντος αὐτὸ ΣΔ' νόμου ἀπὸ τῆς 1 Ἰανουαρίου 1869· κατόπιν ὁ νόμος ΣΗΣΤ' παρέτεινε τὴν ἑναρξιν αὐτῆς μέχρι τῆς 1 Ἰανουαρίου 1870· καὶ τέλος ὁ νόμος ΤΝΣΤ' ἀνέβαλεν ἐπ' ἀόριστον, ἐπιτρέψας εἰς τὴν Κυβέρνησιν, ἵνα ὀρίσῃ αὐτὴ ἐν δέοντι τὸν χρόνον τῆς τοῦ νέου νομισματικοῦ συστήματος ἐνεργείας. Μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης δύνανται μὲν νὰ ἐκτυπωθῶσι νομίσματα κατὰ τὸ νέον σύστημα (ἀρθ. 23), καὶ τὴν νομισματοποίησιν ταύτην δύνανται νὰ ἐνεργήσωσι, καθὼς μετὰ τὴν ἐφαρμογὴν οὕτω καὶ πρὸ αὐτῆς, τό τε δημόσιον καὶ οἱ ἰδιῶται, ἐπὶ πληρωμῇ τῆς διὰ τὴν κατασκευὴν δαπάνης κανονιζομένης διὰ Β. διατάγματος (ἀρθ. 5), ἀλλὰ τὰ τυπωθῆσόμενα νομίσματα διατιμῶνται ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ συστήματος τοῦ 1833 ὡς ἐξῆς.

Νομίσματα				Κέρματα			
		δρ. λεπ.				δρ. λεπ.	
5	δραχμον χρυσοῦν	5	60	δίδραχμον ἀργυροῦν	2	24	
	» ἀργυροῦν			δραχμὴ ἀργυρᾶ	1	12	
10	» χρυσοῦν	11	20	$\frac{1}{2}$ δραχμῆς		56	
20	» »	22	40	$\frac{1}{4}$ »		22	
50	» »	56		χάλκινα ὡς καὶ τὰ πρόωγα.			
100	» »	112					

Ἡ προσωρινὴ δ' αὕτη διατίμησις ἐξετάσθη καὶ ἐπὶ τῶν ξένων νομισμάτων ὅσα ἔχουσι τὴν νεωτέραν νομισματικὴν ἡμῶν βάσιν.

Τοιοιουτρόπως ἀπόκειται εἰς τὴν Κυβέρνησιν ὁ προσδιορισμὸς τῆς ἐπικαίρου στιγμῆς, καθ' ἣν πρέπει ἡ νομισματικὴ ἡμῶν οἰκονομία νὰ ριφθῇ εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ πληθυσμοῦ ἐκείνου παρ' οὗ ἐδανείσθημεν τὸ νέον νομισματικὸν σύστημα. Ἡ στιγμή αὕτη εἶναι ἐγγύς; εἶναι μακράν; Ἡ μὴ ἀπ' ἐναντίας πρέπει νὰ στρέψωμεν πρῶραν πρὸς ἄλλο νομισματικὸν μέλλον;

Τὸ ὑπὸ ἐξέτασιν νομισματικὸν σύστημα στηρίζεται ἐπὶ διπλῆς βάσεως, ἀργυροῦ καὶ χρυσοῦ πενταδράχμου· κατὰ δὲ τὸ ἄρθρον 2 τοῦ ΣΔ' νόμου 1 γραμμὴ χρυσοῦ ἀντιστοιχεῖ ὑπὸ τὴν ἐποψὴν τῆς τιμῆς πρὸς $15\frac{1}{2}$ γραμμὰς ἀργύρου. Ἐπομένως ἐπὶ τῇ ἀναλογίᾳ ταύτῃ ἕκαστος δύναται κατὰ τὸ δοκοῦν νὰ ἀνταλλάσῃ τὰ προϊόντα αὐτοῦ εἴτε πρὸς ἀργυρὰ εἴτε πρὸς χρυσὰ πεντάδραχμα ἀδιαφόρως. Τοιαύτη ἦτο πράγματι ἡ ἀναλογία τῶν τιμῶν τῶν δύο μετάλλων κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρόντος αἰῶνος ἐν Γαλλίᾳ. Εἰσῆλθε λοιπὸν ἐν τῷ νομισματικῷ ταύτης συστήματι καὶ μετ' αὐτοῦ ἀντεγράφη διὰ τῆς μελάνης τῆς μιμήσεως ἐν ταῖς ξέναις νομοθεσίαις, αἵτινες, ἐὰν κρίνωμεν ἐκ τῆς ἡμετέρας, δὲν ἐπολυπραγμόνησαν εἰς τὴν ἐν τῷ μεταξὺ, κατὰ τὰ διελθόντα τρία τέταρτα αἰῶνος, μεταβολὴν τῆς μεταξὺ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου ἀγοραίας σχέσεως. Ὅπως ἐννοήσῃ ὁ ἀναγνώστης τὴν ἀξίαν τῆς παρατηρήσεως, ἀρκεῖ ἡ σημείωσις τῶν ἐν Λονδίνῳ (τῇ μεγάλῃ ταύτῃ τοῦ κόσμου ἀγορᾷ) τιμῶν τοῦ

ἀργύρου κατὰ τὴν τελευταίαν δωδεκαετίαν. Ἐνῶ κατὰ τὸ 1862 ἐτιμᾶτο ἡ οὐγγία τοῦ εἰς ὄγκους ἀργύρου ἀντὶ πενῶν (pence) 62 $\frac{1}{2}$, κατὰ τὸ 1871 ἐπωλεῖτο πρὸς 59 $\frac{3}{8}$ καὶ κατὰ τὸν παρελθόντα Νοέμβριον 1873 πρὸς 58 $\frac{1}{8}$. Ἡ πτώσις λοιπὸν τῆς ἀγοραίας ἀξίας τοῦ ἀργύρου κατὰ τὴν μικρὰν ταύτην σχετικῶς περίοδον ὑπῆρξε $\frac{1}{4}$ περίπου τοῖς $\frac{1}{10}$. Ὅσοι ἐννοοῦσιν ἐν χρηματιστικῶν ὑποθέσεων, βεβαίως ἐκπλήττονται ἐπὶ τῇ ὑπερβολικῇ ταύτῃ ὑποτιμῇσει ὕλης, τῆς ὁποίας τὸ πολύτιμον εἶναι ὁ ἰδιαιτέρος καὶ κατ' ἐξοχὴν τίτλος.

Ἡ ὑποτίμησις αὕτη ἔχει διαφόρους λόγους. Ἐν πρώτοις ἐξασκεῖ μεγάλην ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἐπιρροὴν ἡ ἀφθονία τῆς ἐκ τῶν ἐνεργῶν τοῦ γνωστοῦ κόσμου ἀργυρείων παραγωγῆς. Καθὼς ἔγραφεν κατὰ Ὀκτώβριον 1873 ὁ Πρόεδρος τῆς μεγάλης δημοκρατίας τῆς Ἀμερικῆς, «τὰ ἀργυρεῖα αὐτῆς παράγουσι ποσότητας σχεδὸν ἀπεριορίστους, ἤρχισε δὲ ὁ κόσμος νὰ ἐρωτᾷ εἰς τί θὰ μεταχειρισθῶμεν αὐτάς.» Ἀφ' ἑτέρου ἡ νομισματικὴ χρῆσις τοῦ ἀργύρου εἰσῆλθε κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη εἰς σπουδαιοτάτην δοκιμασίαν. Ἡ ἱστορικὴ τῶν ἀργυρῶν νομισμάτων καταβόθρα, οἱ μεγάλοι τουτέστι τῆς Ἀσίας πληθυσμοὶ ἤρχισαν ἀπὸ τινος νὰ δεικνύωσιν ἐπαισθητὴν ἀποστροφὴν πρὸς τὸ ἄλλοτε τόσον προσφιλὲς αὐτοῖς ἀργυροῦν νόμισμα. Τοιοιουτρόπως ὀφείλομεν τῷ K. Feer-Herzog περιεργωτάτας ὑπὸ τὴν ἐποψὴν ταύτην ἀποκαλύψει. Ἐνῶ ἀπὸ τοῦ 1856—1860 μετεβιδάσθησαν εἰς τὴν Ἀσίαν 1 877 ἑκατομμύρια δραχμῶν εἰς ἀργυρὰ νομίσματα, κατὰ τὴν ἐπομένην πενταετίαν 1861—1865 μετεβιδάσθησαν 1 822 ἑκατομ., κατὰ δὲ τὴν τελευταίαν 1866—1870 κατέπεσεν ἡ πρὸς τὴν Ἀσίαν τῶν ἀργυρῶν νομισμάτων ἀποστολὴ εἰς τὸ ποσὸν 604 ἑκατομμυρίων! Τοιαύτη ἑκπτώσις τῆς ἀργυρᾶς συναλλαγῆς προξενεῖ μὲν πολλὴν ἐκπλήξιν, μαρτυρεῖ ὅμως τὰς πρὸς τὸν πολιτισμὸν ἰσχυρὰς ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἐποχῇ τάσεις καὶ τῆς ἀπωτέρας αὐτῆς Ἀσίας. Ὅσον οἱ λαοὶ ἀπομακρύνονται ἀπὸ τὰ βαρέα νομίσματα, προτιμῶντες εὐκνητότερα, τόσον ἡ οἰκονομικὴ αὐτῶν κατὰστασις μεταβαί-

νει από στασιματέρας εις μάλλον προκεχωρημένην περίοδον. Ἡ Ἰνδία οὕτω καὶ ἡ Ἰαπωνία εἶναι ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ μεγάλου τούτου ἐθνικοῦ κινήματος. Γνωστὸν δὲ ὅτι ἡ τελευταία ἔτρεψεν ἤδη τὸ κύριον τοῦ νομισματικοῦ αὐτῆς συστήματος πρὸς τὸν χρυσόν, καὶ ὑπολογίζεται ὅτι μέχρι μόνου τοῦ Ἰουλίου 1872 ἐξετυπώθησαν δι' αὐτὴν 85 ἑκατομμύρια δραχμῶν εἰς χρυσόν καὶ 33 μόνον εἰς ἄργυρον.

Ἡ νομισματικὴ αὕτη ἐπανάστασις τῆς Ἀσίας συνδέεται ἱστορικῶς πρὸς ἑτέραν ἐν τῇ Γερμανικῇ Εὐρώπῃ. Κατὰ συνέπειαν τοῦ τελευταίου πολέμου ἡ Γερμανία εὐρέθῃ ἐξαίφνης κυρία μεγάλων θησαυρῶν. Δὲν εἶναι μικρὰ τύχη νὰ θέσῃ τίς χεῖρα τόσον ἀσφαλῆ ἐπὶ περιουσίας 5 301 400 000, φράγκων (ἴδ. Οἰκονομικὴν Ἐπιθεώρησιν σελ. 383) χώρας, πρὸς τὴν ὁποίαν οἱ θεοὶ τῆς (βασιλεῖς ἢ αὐτοκράτορες) μόλις μέχρι τοῦδε ὀλόκληρον τὴν λοιπὴν Εὐρώπην συνέκρινον! Ἡ περίστασις ἦτο κατάλληλος ἵνα μεταβάλῃ ἡ Γερμανία τὸ παρηχημακὸς νομισματικὸν σύστημά της ἀπὸ ἀργυροῦν εἰς χρυσοῦν. Ἐρρίφθη λοιπὸν εἰς τοιαύτας ἐν τῷ ἐξωτερικῷ ἀγορᾶς χρυσοῦ, ὥστε μέχρι τοῦ Ὀκτωβρίου π. ἔ. ἐξετύπωσε 1 341 ἑκατομμύρια δραχμῶν εἰς χρυσὰ νομίσματα. Ἡ ποσότης αὕτη μαρτυρεῖ τὸ μέγεθος τῆς κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ζήτησεως τοῦ χρυσοῦ καὶ τῆς ἐντεῦθεν ὑπερτιμήσεως αὐτοῦ. Ὅποια ὅμως ἔπρεπε νὰ εἶναι οὕτως ἡ ἀγοραία ἀξία τοῦ ἀργύρου; Ἐκείνη τὴν ὁποίαν ὅλος ὁ κόσμος γνωρίζει ἐπὶ τῶν ὀλιγώτερον ζητουμένων σχετικῶν πραγματειῶν, δηλαδή ὑποτίμησις.

Τὸ ἀποτέλεσμα τοῦτο κατέστη βαρύτερον ἐκ δύο ἰδιαιτέρων περιστάσεων. Δὲν ἀρκεῖ ὅτι ἡ ἐκτακτὸς Γερμανικὴ ζήτησις τοῦ χρυσοῦ ὑπετίμησε τὸν ἄργυρον, ἀλλὰ πρόκειται νὰ ριφθῇ εἰς τὴν Εὐρωπαϊκὴν ἀγορὰν ἐκτὸς τοῦ ἤδη ὑπάρχοντος ἀργυροῦ μετάλλου καὶ ἡ ποσότης 1 300 ἑκατομμυρίων δραχμῶν εἰς ἀργυρὰ Γερμανικὰ νομίσματα, τὰ ὁποῖα τὸ νέον νομισματικὸν σύστημα τῆς Γερμανίας καταδικάζει εἰς ὑπερορίαν. «Ποσότης γιγαντιαία, διπλασία τῆς ἐν ὅλοις τοῖς ἀργυρεῖσις τῆς Γῆς ἐνιαυσίου παραγωγῆς

(ἴδ. Οἰκονομικὴν Ἐπιθεώρησιν σελ. 380).» Καὶ ὅμως εἰς τὴν ποσότητα τούτην πρέπει νὰ προστεθῶσι 411 περιπλέον ἑκατομμύρια δραχμῶν εἰς ἀργυρὰ ἐπίσης νομίσματα, τὰ ὁποῖα κατὰ τοὺς πιθανωτέρους ὑπολογισμοὺς πρόκειται νὰ ρίψωσιν εἰς τὴν Εὐρωπαϊκὴν ἀγορὰν ἡ Σουηδία καὶ ἡ Ὁλλανδία, καθ' ὅσον αὐται, παραδεχθεῖσαι τελευταῖον ὡς νομισματικὴν των βάσιν τὸν χρυσόν, ἐπὶ τοσοῦτον ἐλαττώσουσι τὴν ἐγχώριον εἰς ἄργυρον κυκλοφορίαν. Τοιουτοτρόπως ἐνῷ ὁ μὲν χρυσὸς καλεῖται πανταχόθεν εἰς νομισματοποιήσιν, ἡ δὲ ἀγορὰ τοῦ ἀργύρου ὑπερπληροῦται ἐν τῇ Ἀμερικῇ καὶ ἀπειλεῖται ἐκ μεγάλης ἀπὸ τοῦ Βορρᾶ εισβολῆς, ἡ Ἑλλὰς κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας σκέπτεται ἵνα ἐφαρμόσῃ τὸ νέον νομισματικὸν σύστημά της, διὰ τοῦ ὁποίου, κατὰ τὴν πρὸ 70 καὶ ἐπέκεινα ἐτῶν ἀγοραίαν ἀξίαν τῶν πολυτιμῶν μεταλλῶν, 15 $\frac{1}{2}$ γραμμαὶ ἀργύρου ἰσοδυναμοῦσι πρὸς 1 γραμμὴν χρυσοῦ. Νομίζει τις, ὅτι ἡ οἰκονομικὴ πολιτικὴ ἡμῶν ἐκάθευδε μέχρι τοῦδε Βαρούχειον ὕπνον.

Τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι ἡ ὑποτίμησις τοῦ ἀργύρου εἰσῆλθεν ἤδη εἰς λίαν κατωφερῆ ὁδὸν καὶ ὅτι πολλοὶ ὑπολογίζουσι τὴν ἐντὸς ὀλίγου πτώσιν τῆς ἀξίας του μέχρι 10 τοῖς $\frac{1}{100}$. Τὰ ἔθνη δὲ τὰ ὁποῖα ἀπετέλεσαν τὴν νομισματικὴν τοῦ 1865 ἑνωσιν, εἰς τὴν ὁποίαν διὰ τὸ μέλλον προσήλομεν κατὰ τὸ 1867 καὶ ἡμεῖς, ἐὰν ἐξαιρέσωμεν τὴν Ἰταλίαν ἣτις εὐρίσκεται εἰς ἰδιαιτέρας περιστάσεις, τὸ Βέλγιον, ἡ Ἑλβετία καὶ ἡ Γαλλία, ἤρχισαν σπουδαίως νὰ μελετῶσι τὰς συνεπείας τῆς διπλῆς νομισματικῆς βάσεως των. Ἡδὴ ἐν Βρυξέλαις εἰδικὴ ἐργάζεται ἐπιτροπὴ, ἡ δὲ Βουλὴ τοῦ Λαοῦ ἀνέστειλε τὴν ἀργυρὰν νομισματοποιήσιν.

Ἡ σημασία τῆς διττῆς νομισματικῆς βάσεως ἀναφαίνεται εἰς ὅλην ἑαυτῆς τὴν γυμνότητα, ἅμα ληφθῇ ὑπ' ὄψιν, ὅτι δὲν ὑπάρχει οὐδεμίαν δύναμιν ἀνθρωπίνην ἱκανὴ ὥστε, ὅταν (1873) ὁ ἄργυρος εἶναι εὐθηνότερος τοῦ χρυσοῦ κατὰ 16 $\frac{1}{100}$, νὰ ἀνταλλάσσῃται πρὸς αὐτὸν ἐπὶ ἀξίᾳ 15 $\frac{1}{2}$. Εἰς μάτην ἡ Πολιτεία παρεμβαίνει διὰ τοῦ διττοῦ εἰς ἄργυρον καὶ

χρυσὸν νομίσματος αὐτῆς, διακηρύττουσα ὅτι $15 \frac{1}{2}$ γραμμαὶ ἀργύρου ἰσοδυναμοῦσι πρὸς 1 χρυσοῦ. Ἡ ἀλήθεια τῶν πραγμάτων ἀποδεικνύει τὸ ἐναντίον. Τότε τὰ χρυσὰ νομίσματα, ὡς ὄγκος πλέον χρυσοῦ, ἀναγκάζονται νὰ ἐγκαταλείψωσι τὴν χώραν, τρέπονται πρὸς ἄλλας ἀγοράς καὶ ἐπιζητοῦσι νέα χωνευτήρια. Τότε θὰ μείνῃ ἐν τῇ χώρᾳ τῆς διττῆς νομισματικῆς βάσεως τὸ εὐτελέστερον νόμισμα. ὅσον δὲ ἐξάγονται τὰ χρυσὰ, τόσον θὰ αὐξάνουσι τὰ ἀργυρά. Διότι, καθὼς εἶδομεν ἐν ἄρθρῳ 4 τοῦ ἡμετέρου νόμου, ἕκαστος ἰδιώτης δύναται νὰ κόπτῃ ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν τῆς Κυβερνήσεως ἀργυρὰ νομίσματα κατὰ βούλησιν, καὶ τοιουτοτρόπως νὰ αὐξάνῃ τὴν ἐν τῷ τόπῳ κυκλοφοροῦσαν ποσότητα αὐτῶν, ἀγοράζων ὑποτετιμημένον ἀργυρον καὶ ἀνταλλάσσων ὑπερτετιμένα διὰ τοῦ νόμου ἀργυρὰ νομίσματα πρὸς ὑποτετιμημένα χρυσὰ, ἵνα τήξῃ τὰ τελευταῖα εἴτε ἐντὸς εἴτε ἐκτὸς τῆς ἐπικρατείας καὶ πωλήσῃ αὐτὰ ἐπικερδέστερον. Ἀρκεῖ λοιπὸν ἐν τινὶ χώρᾳ νὰ ἔχῃ αὕτη τὸ σύστημα τῆς διττῆς νομισματικῆς βάσεως, ἵνα καταπλημμυρήσῃ αὐτὴν τὸ εὐτελέστερον μεταξὺ τῶν δύο μετάλλων. Τοιουτοτρόπως ὁ Κ. Paul Leroy-Beaulieu, ὑπολογίζων εἰς 4 διλιούνια φρ. τὰ ἐν Γαλλίᾳ κυκλοφοροῦντα χρυσὰ νομίσματα, καὶ ὑποθέτων ὅτι χάρις εἰς τὴν διττὴν νομισματικὴν τῆς χώρας βάσιν θὰ δυνηθῇ τὸ ἐπιχειρηματικὸν πνεῦμα νὰ ἀντικαταστήσῃ τὸ ἥμισυ τῆς ἀνωτέρω χρυσῆς ποσότητος δι' ἀργυρᾶς, ἐὰν αὕτη, λέγει, ὑποτιμᾶται κατὰ $\frac{1}{5}$ ἢ $\frac{1}{6}$ τοῖς $\frac{1}{10}$ ὑπὸ τὴν νόμιμον ἀναλογίαν τῶν $15 \frac{1}{2}$ ἀργύρου πρὸς 1 χρυσοῦ, ἰδοὺ ὅτι ἡ Γαλλία θέλει στερηθῇ ἀπὸ χειρὸς εἰς χεῖρα 120 ἑκατομ. φράγκων.

Ὅπως καὶ ἂν ἐξετασθῇ τὸ διττὸν τῆς νομισματικῆς βάσεως, περιέχει ἐν ἑαυτῷ σπουδαίαν ἀλογίαν. Πῶς εἶναι δυνατόν νὰ κανονίσῃ ὁ νομοθέτης, ὅτι 6 ὀκ. ὀριζίου θὰ ἔχωσι πάντοτε τὴν αὐτὴν ἀξίαν πρὸς 1 ὀκ. καφέ; Μήπως ὁ χρυσὸς διὰ τὸ κίτρινον αὐτοῦ χρῶμα, ἢ ὁ ἀργυρὸς διὰ τὸ λευκόν, ἐξαιρεῖται τοῦ φυσικοῦ νόμου τῆς συναλλαγῆς καὶ δὲν εἶναι, ὡς πᾶν ἄλλο ἐφόδιον τῆς ζωῆς, ἐμπόρευμα;

Ἀλλὰ καθ' ἐκάστην βλέπομεν αὐτοὺς ἀνταλλασσομένους πρὸς πᾶν εἶδος πραγματείας. Ἡ ἰδέα δὲ ὅτι τὸ νόμισμα εἶναι δημιουργήμα Κυβερνητικόν, εἶναι καθ' ὑπερβολὴν σκωληκώδης καὶ ἡ ἀνθρωπότης ἔπαθε τόσας συμφοράς ἐκ τοῦ χαρτονομίσματος, τὸ ὅποιον ἡ Κυβερνητικὴ δημιουργία τῇ ἐχορήγησεν, ὥστε δὲν ὑπάρχει πλέον ἀνάγκη ἰδιαιτέρας διδασκαλίας.—Ἐν τῷ καταστήματι τῆς Ἀγγλικῆς Τραπεζῆς ὑπάρχει μηχανικὸς δάκτυλος εἰς ἄκρον περίεργος, ἐπὶ τοῦ ὁποίου χύνεται διαδοχικῶς κύλινδρος ὑπερκειμένων λιρῶν. Εἰς ἐκάστης τούτων ἐναπόθεσιν ὁ δάκτυλος φαίνεται ὅτι ζυγίζει· ἐνῷ αἱ πολὺ τετριμμένα ἀπορρίπτονται ταχέως εἰς σάκκον ἰδιαίτερον, ὑπάρχουσιν ἄλλαι, καθ' ἃς ἡ κίνησις τοῦ δακτύλου ἀμφιταλαντεύεται, ὡς ἂν ἐπρόκειτο οὗτος νὰ σκεφθῇ. Τέλος ἀποφασίζει καὶ ρίπτει ταύτην ἢ δεξιὰ πρὸς κυκλοφορίαν, ἢ ἀριστερὰ πρὸς ἀναχώνευσιν. Ὅταν ἐν τῷ αἰῶνι ἡμῶν αἱ μηχαναὶ ἔχουσι τοιαύτην συνειδησιν, πρέπει ἄρᾳ γε νὰ ἀρνηθῇ τις αὐτὴν πρὸς τὸ ἀνθρώπινον γένος;

Καὶ ἐν τῷ συστήματι λοιπὸν τῆς διττῆς νομισματικῆς βάσεως, ἡ οἰκονομικὴ κοινωνία θὰ δώσῃ εἰς ἐκάτερον τῶν δύο νομισμάτων τὴν ἀληθῶς ἐν αὐτῷ ὑπάρχουσαν ἀξίαν. Ἀλλ' ἐνῷ τοιαύτη εἶναι ἡ φύσις τῶν πραγμάτων, ἡ Πολιτικὴ μηχανὴ μεταχειρίζεται τοὺς φόρους τοῦ ἔθνους πρὸς ἀγορὰν ὄγκων χρυσοῦ ὑπερτετιμημένου ($16 \frac{1}{10} : 1$), ἵνα παραδώσῃ αὐτὸν εἰς νομίσματα ὑποτετιμημένον ($15 \frac{1}{2} : 1$) εἰς τὴν διάκρισιν τοῦ ἐπιχειρηματικοῦ πνεύματος. Ἀρκεῖ νὰ ἐπιμείνῃ ἔθνος τι εἰς τὴν τακτικὴν ταύτην, ἵνα μετ' οὐ πολὺ αἰσθανθῇ τὰς οἰκονομικὰς συνεπείας αὐτῆς, διότι ἐπὶ τέλους ἡ ἀπάτη θὰ ἀναφανῇ ἐντὸς τῶν ἰδιωτικῶν βαλαντίων καὶ ἡ ἀξία τῶν περιουσιῶν θὰ ἐλαττωθῇ. Τὴν ἀλήθειαν ταύτην ἠγνόησεν ἡ μεγάλη δημοκρατία τῆς Ἀμερικῆς, ὅταν ἐκτυποῦσα τοὺς δεκαταλλήρους χρυσοὺς αὐτῆς αὐτοὺς ἐπὶ ἀναλογία τοῦ χρυσοῦ πρὸς τὸν ἀργυρον $15 : 1$, εἶδεν ὅτι ὅλοι ἐν ὀλίγῳ διαστήματι χρόνου ἐξεπατρίσθησαν. Κατέφυγε τότε (1834) εἰς τὴν ἀναλογίαν τῶν $15 \frac{9}{10} : 1$,

ομολογοῦσα ὅτι, ὅταν παρεμβάλλονται προσκόμματα εἰς τὸν φυσικὸν τῶν πραγμάτων ροῦν, αἱ Κυβερνήσεις, κανονίζουσιν τὰς τιμὰς τῶν πολυτίμων μετάλλων, πρέπει καὶ νὰ διατηρῶσιν ἀείποτε ἀνοικτὸν ἰδιαιτέρον ἐν τῇ ἀγορᾷ γραφεῖον.

Τὸ ἐνιαῖον τῆς νομισματικῆς βάσεως εἶναι ἀνάγκη τῆς κοινωνίας, ὅπως καὶ τὸ ἐνιαῖον τῶν μέτρων, καὶ τὸ ἐνιαῖον τῶν σταθμῶν. Ἀφ' ἧς ἐποχῆς (17 αἰῶν) ὁ Locke διὰ ζωηρῶν χρωμάτων παρίστανε τὴν ἀνάγκην ταύτην, ἡ ἐπιστήμη προέβη ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε θεωρητικῶς πρέπει πλέον νὰ θεωρηθῇ σήμερον τὸ ζήτημα ὡς λελυμένον. Ἀλλὰ καὶ ἡ πρακτικὴ δὲν καθυστέρησεν. Ἦδη ἀπὸ τοῦ παρελθόντος αἰῶνος ἡ Ἀγγλία, προτιμῶσα ἐν ταῖς συναλλαγαῖς αὐτῆς τὸν χρυσόν, ἀνεβίβασε αὐτὸν ὀριστικῶς κατὰ τὸ 1816 εἰς μόνην τοῦ νομισματικοῦ αὐτῆς συστήματος βάσιν. Ἡ Γερμανία εἰσέρχεται τελευταῖον εἰς τὴν αὐτὴν νομισματικὴν ὁδὸν διὰ τόσον ἰσχυρὰς προμηθείας, οἷαν μαρτυρεῖ ἡ κολοσσαία ποσότης τῶν προμνησθέντων 1 341 ἑκατομ. δραχ. τῶν νέων χρυσῶν αὐτῆς νομισμάτων. Ἡ Ὁλλανδία καὶ ἡ Σουηδία ἀκολουθοῦσιν ἐκ τοῦ πλησίον τὴν οἰκονομικὴν ταύτην μεταβολήν. Τὸ δὲ Βέλγιον καὶ ἡ Ἑλβετία προκαλοῦσι τὴν ἀναθεώρησιν τῆς μετὰ τῆς Γαλλίας περὶ δύο νομισματικῶν βάσεων συμβάσεως αὐτῶν.

Ὅλοι φοβοῦνται τὴν ἀντικατάστασιν τῆς νομισματικῆς περιουσίας των διὰ μετάλλου ὑποτετιμημένου, οἷος ἀπεδείχθη νῦν ὁ ἄργυρος. Καὶ βεβαίως δέκα τοῖς % ἀπειλουμένη ζημία δὲν εἶναι μικρὸν διὰ τὰς φαντασίας κέντρον. Ἄς ἐλπίζωμεν οὕτως, ὅτι καὶ ἡ εὐφάνταστος Ἑλλάς δὲν θὰ μείνῃ μέχρι τέλους ἀναίσθητος πρὸς τὸν ἀνὰ χεῖρας οἰκονομικὸν κίνδυνον. Ὑπάρχει δὲ καὶ μία ἄθικτος ἔτι διὰ τὴν ἡμετέραν Ἀνατολὴν δάφνη. Περιλαμβάνεται ὁλόκληρος εἰς τὴν λύσιν τοῦ ἐξῆς προβλήματος: — ἄρά γε δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἀποτελεσθῇ ἐν κοινῷ νόμισμα πρὸς ἅπαντα τὸν Ἀνατολικὸν τῆς Μεσογείου κόσμον διὰ τῆς μαθηματικῆς ἀκριβείας τοῦ Γαλλικοῦ νομίσματος καὶ τῆς οἰκονομικῆς ἀληθείας τοῦ Ἀγγλικοῦ;

ΕΡΓΑΤΙΚΑΙ ΣΥΝΤΑΞΕΙΣ.

Ἐνόσω ὁ νέος ἐργάτης εὐρίσκεται εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς ἐργατικῆς αὐτοῦ δυνάμεως, δυσκόλως δύναται νὰ καταμετρήσῃ ἄλλας τὰς περιπετείας, αἵτινες ἀπειλοῦσιν αὐτὸν καθ' ὅσον προβαίνει ἡ ἡλικία. Ἀπαιτεῖται εἶδος κοινωνικῆς ἀνατροφῆς, τὸ ὁποῖον μόνος ὁ πολιτισμὸς χορηγεῖ, ἵνα ἀναβιβασθῇ ἡ περὶ τοῦ μέλλοντος σταθερὰ πρόνοια εἰς ὑψηλὸν τῆς βιώτικῆς πρακτικῆς κανόνα. Βεβαίως ἡ τελευταία βαθμὶς ἀνήκει εἰς τοὺς μόνον περὶ τῆς σήμερον μεριμνῶντας. Ὅσω οἱ λαοὶ πολιτίζονται, τόσω αἱ μὲν ἰδέαι αὐτῶν ἀναπτύσσονται καὶ πρὸς τὰς δύο τοῦ χρόνου διευθύνσεις, τὸ παρελθὸν καὶ τὸ μέλλον, ἡ δὲ ἐξασφάλις τοῦ τελευταίου περιβάλλεται πλείονα γοητεῖαν.

Μεταξὺ τῶν διαφορῶν τρόπων τῆς οἰκονομικῆς τοῦ μέλλοντος ἐξασφαλίσεως ὑπάρχει εἰς ἰδιαιτέρως τοὺς ἐργατικούς πληθυσμοὺς διαφέρων. Ἴνα κρίνῃ ἕκαστος περὶ τῆς σημασίας του, πρέπει νὰ ἐπιθεωρήσῃ τὰς περιστάσεις ἐν μέσῳ τῶν ὁποίων πρόκειται νὰ λειτουργήσῃ. Ἐνῷ ἡ ἡλικία προβαίνει, αἱ ἡμέραι τῆς ἐργασίας ἐλαττοῦνται, μέχρις οὔ ὁ πρῶην δραστήριος ἐργάτης μεταβαίνει εἰς τὴν τάξιν τῶν ἀπομάχων. Τότε ἡ πρέπει νὰ ἔχῃ ἰδίαν περιουσίαν ἵνα ἐκ τῶν καρπῶν αὐτῆς συντηρηθῇ, ἡ θὰ ἐπιβαρύνῃ τὰ τέκνα του ἐὰν εὐτυχῶς ἔχῃ τοιαῦτα, ἡ θὰ καταφύγῃ εἰς τὸ δημόσιον ἢ ἰδιωτικὸν ἔλεος. Πόσον δύσκολα εἶναι καὶ τὰ τρία, προφανές. Διότι τί ἐπὶ τέλους εἶναι οἱ ἐργατικοὶ μισθοί, ἵνα ἀποτελέσωσιν αὐτοτελεῖς περιουσίας, ἐξ ὁποίων δὲ ἡμερησίων κινδύνων περιστοιχεῖται ἡ σμικρότης αὐτῶν! Οἱ δὲ πόροι τῶν τέχνων τοῦ ἐργατικοῦ λαοῦ δὲν εἶναι ἀπεριόριστοι. Μένει οὕτως ἡ ἐλεημοσύνη τοῦ κοινοῦ. Τίς ὅμως ἀνεπτυγμένος ἐργάτης εὐρίσκει θέλητρον εἰς τοιοῦτο μέλλον;

Ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς Ἀθηναϊκῆς Δημοκρατίας ἀνευρίσκομεν πολυτιμώτατα ἔχνη ὀργανισμοῦ ἐπιτηδειοτάτου εἰς ἀπαλλαγὴν τοῦ ἐργατο-πολίτου τῆς νεωτέρας κοινωνίας ἀπὸ τοσοῦτον ταπεινωτικοῦ μέλλοντος. Ὁ ὀργανισμὸς οὗτος ἐκαλεῖτο ἔρανος, εἶδος ἐταιρίας ἐχούσης κοινὸν ταμεῖον, ἐν τῷ ὁποίῳ ἕκαστος συνέταιρος κατέβαλλε κατὰ μῆνα ὠρισμένην χρηματικὴν ποσότητα εἰς βοήθειαν τῶν ἀτυχοῦντων τῆς ἐταιρίας μελῶν. Ἡ ἐταιρικὴ αὕτη ιδέα τοῦ ἐράνου παρήχθη πιθανῶς ἐκ τῆς γενικωτέρας αὐτοῦ καὶ πολιτικῆς ἀρχῆς, καθ' ἣν, ὡς λέγει ὁ Κοράης (Χαρακτῆρες Θεοφράστου κεφ. 4 σημ. 2. β'), «οἱ ἀποτελοῦντες τὰ διάφορα σωματεῖα, δῆμων, φυλῶν, φρατριῶν καὶ γενῶν, ἐλογίζοντο πρὸς ἀλλήλους ἀδελφοί, ἔχοντες ἐν κοινῷ ναοὺς, ἐορτὰς καὶ θυσίας, διὰ τὰς τελευταίας τῶν ὁποίων καὶ τὰ ἐπακολουθοῦντα αὐτὰς δημόσια δεῖπνα ἦσαν ὑπόχρεοι ὅλοι, νὰ πληρῶνωσι καθ' ἕκαστον μῆνα χρηματικὴν ποσότητα, ὀριζομένην ὑπὸ τοῦ ἐρανικοῦ, λεγομένου, νόμου.»

Εἶναι περὶ ἐργον ὅτι ἡ ἐρανικὴ τῆς ἀλληλοβοηθείας ιδέα συνδέεται στενῶς μετὰ τῆς τοῦ λαοῦ ἐλευθερίας καὶ ἀδελφότητος. Τῷ ὄντι δὲ καθ' ὅσον τὰ πολιτεύματα τῶν νεωτέρων χρόνων ἀπακλίνουσι πρὸς τὴν δημοκρατίαν, κατὰ τοσοῦτον οἱ ἐν αὐτῇ ἀρχαῖοι τύποι τῶν λαϊκῶν πληθυσμῶν ἐπανέρχονται εἰς τὴν μελέτην τῆς αἰωνίας ἐπιστήμης. Ἐν τούτοις μεταξὺ τῶν διαφόρων κατ' αὐτὴν νεωτέρων ἀναπτύξεων ἐνδιαφέρει ἡμᾶς ἐπὶ τοῦ προκειμένου μόνῃ ἢ πρὸς τὸ γῆρας τῶν ἐργατικῶν τάξεων τραπεῖσα. κατὰ τοῦτο δὲ ἰδιαιτέρας μνείας εἶναι ἄξιος καὶ ἐν τοῖς πρώτοις μάλιστα δείγμασιν ὁ ἐρανικὸς συνεταιρισμὸς, τὸν ὁποῖον τὸ Ἀγγλικὸν κοινοβούλιον ἐψήφισε διὰ τοῦ νόμου τῆς 10 Ἰουνίου 1833, κατὰ τὸν ὁποῖον ἕκαστος, συνεισφέρων εἰς τὸ κοινὸν ταμεῖον, διὰ μιᾶς ἢ ἐκ διαλειμμάτων, τὰς ὠρισμένας χρηματικὰς ποσότητας, λαμβάνει ἐνιαύσιον σύνταξιν ἀπὸ δρ. 114 μέχρι δρ. 856. Ἀλλ' ἡ γονιμότης τοῦ νέου οἰκονομικοῦ θεσμοῦ ὑπῆρξεν ἀπανταχοῦ καταφανής. Αἱ πλεῖσται δὲ τῶν προοδευτικῶν ἐπικρατειῶν ἐνέκυψαν εἰς τὴν μελέτην

ὑποθέσεως, ἥτις τόσον στενῶς συνδέεται πρὸς τὴν λύσιν τοῦ κοινωνικοῦ τῆς πτωχείας καὶ ἀθλιότητος προβλήματος.

Ὁλος ὁ μηχανισμὸς τοῦ ἐν λόγῳ ἐρανικοῦ συνεταιρισμοῦ συνίσταται εἰς τὴν κατάρτισιν κοινῷ ταμεῖου, διὰ πολλῶν μικρῶν καὶ διαδοχικῶν καταθέσεων ἢ καὶ διὰ μιᾶς μόνῃς ἐν συνόλῳ, ἐκ μέρους παντὸς θέλοντος ἵνα κατὰ τινὰ ὠρισμένον χρόνον ἡλικίας ἀπολαύσῃ ισόβιον σύνταξιν. Ὅσῳ μείζων ἢ κατατιθεμένη ποσότης, τόσῳ μείζων ἢ ἀναλογουσα σύνταξις. Ἐν Βελγίῳ κατ' ἀνώτατον ὅρον ἀναβιβάζεται ἐνιαυσίως ἡ τελευταία εἰς δρ. 1344, ἐν Γαλλίᾳ εἰς δρ. 840 καὶ ἐν Γενεύῃ εἰς δρ. 537 $\frac{1}{2}$. Ὁ χρόνος τῆς ἐνάρξεως τῆς συντάξεως κέκτῃται ἐπὶ τοῦ προκειμένου μεγίστην σπουδαιότητα. Διότι προβαινούσης τῆς ζωῆς, ἐλαττοῦνται αἱ πιθανότητες τῆς διαρκείας αὐτῆς, καὶ ἐπομένως ἐνδιαφέρει πολὺ τὸν ἐρανικὸν τοῦ γήρατος συνεταιρισμὸν, ἵνα μὴ τὸ κοινὸν ταμεῖον ἐξαντληθῇ εἰς συντάξεις ἀνθρώπων νέων, ἐχόντων ἔτι ἐνώπιόν των εὐρὺ κατὰ τὸ μάλλον καὶ ἥττον στάδιον ζωῆς. Οὕτως ἐν Γαλλίᾳ μὲν ἀφίσταται εἰς τὴν ἐκλογὴν τοῦ ἐγγραφομένου νὰ προσδιορίσῃ ἀπὸ ποίας ἡλικίας, μεταξὺ 50 καὶ 60 ἐτῶν, θέλει νὰ ἀρχίσῃ ἡ σύνταξις του, ἐν Γενεύῃ δὲ προσδιορίζεται ρητῶς τὸ 60^{ον} τῆς ἡλικίας. Ἐκαστος τόπος ἔχει ἰδιαιτέρας περιστάσεις θνησιμότητος καὶ ζωῆς. Ὅταν ἐν τινι χώρᾳ οἱ γέροντες ἀναφαινόνται ἀπὸ τοῦ πεντηκοστοῦ ἔτους, τί πρὸς αὐτὴν ἀν οἱ πληθυσμοὶ ἄλλων χωρῶν γηράσκουσιν ἀπὸ τοῦ ἐβδομηκοστοῦ;

Ἡ οἰκονομικὴ δύναμις τοῦ ἐρανικοῦ συνεταιρισμοῦ στηρίζεται ἀφ' ἑνὸς ἐπὶ τῆς ἐλπίδος καὶ ἀφ' ἑτέρου ἐπὶ τῆς ἀλληλοβοηθείας. Ἐκαστος, καταθετὼν τὰς εἰσφορὰς αὐτοῦ, προσδοκᾷ τὴν ἀπόλαυσιν ὅσον ἔνεστι μακροτέρας συντάξεως. Ἐν τῷ μεταξὺ ἐπέρχεται ὁ θάνατος καὶ τὸ ἄθροισμα τῶν ἐταιρικῶν εἰσφορῶν στρέφεται εἰς βοήθειαν τῶν ἐπιζώντων συνεργανιστῶν. Τοιοῦτοτρόπως ὅσῳ πλείονες συγγωνίζονται περὶ τῆς μελλούσης συντάξεως, τόσῳ ὁ κληρὸς τῶν εὐτυχεστέρων θνητῶν παχύτερος. Ὅπως ἀντι-

στρόφως συμβαίνει καὶ πρὸς τὰς ἀσφαλιστικὰς ἐταιρίας, διότι βεβαιότερα εἶναι ἢ ἀποζημιώσεις τοῦ δυστυχήσαντος, ἅμα ἀσφαλίζονται πλείονες, τὰ ἀσφάλιστρα τῶν ὁποίων ἐγγυῶνται τῆς ὅλης ἐταιρικῆς ἐργασίας τὸ ἀποτέλεσμα. Ἐν τούτοις δὲν εἶναι ἀναπόφευκτον ἵνα θυσιασθῇ τὸ ὅλον τῶν εἰσφορῶν ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ τῶν ἐραμιστῶν, διότι ἐθεωρήθη ἀρκοῦσα καὶ ἡ θυσία μόνου τοῦ τόκου αὐτῶν. Ἡ συνέπεια τότε πρόδηλος· διότι, μικροτέρας οὐσίας τῆς τελικῆς συνδρομῆς πῶν ἐραμιστῶν (καθ' ὅσον τὰ κεφάλαια τῶν εἰσφορῶν των μεταβαίνουν εἰς τοὺς κληρονόμους), ἡ ἀποδοτέα σύνταξις εἶναι ἀναλόγως μικροτέρα ἐκείνης, ἥτις ἀρμόζει εἰς τοὺς γενναιότερον δι' ὅλων τῶν εἰσφορῶν των (κεφάλαιον καὶ τόκος) ἐνισχύοντας τὸ κοινὸν ταμεῖον ἐραμιστάς. Μεταξὺ τῶν δύο τούτων μεθόδων ἡ μόνους τοὺς τόκους θυσιάζουσα ἐκ πρώτης ὄψεως χαρακτηρίζει ἰδιαιτέραν εὐλάβειαν ὑπὲρ τῶν τέκνων τοῦ ἐραμιστοῦ, τὰ ὅποια ἔχουσιν οὕτως ἐλπίδα κληρονομίας καὶ δὲν θυσιάζονται εἰς τὸν βωμὸν τοῦ ἐγωισμοῦ, ὅστις πέραν τοῦ τάφου οὐδὲν βλέπει. Ἐν τούτοις τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι ἡ σμικρότης τῆς συντάξεως, εἰς περίστασιν καθ' ἣν οὐδὲν κωλύει τὸν οἰκογενειάρχην, ἵνα ἀναλόγως τῶν πόρων αὐτοῦ μεριμνήσῃ προσηκόντως καὶ περὶ τῶν οἰκείων. Ἰνα κρίνωμεν περὶ τῆς δραστηριότητος ἀμφοτέρων τῶν μεθόδων εἰς ἐκτέλεσιν τοῦ ἐραμικοῦ σκοποῦ, ἀρκοῦσι τὰ ἐν Γαλλίᾳ ὑπολογισθέντα ἀπὸ τῆς 11 Μαΐου 1851—31 Δεκεμβρίου 1864, διότι αἱ μὲν ἐπὶ θυσία κεφαλαίου καὶ τόκων καταθέσεις ἀνέβησαν εἰς 35 585 444 φρ. αἱ δὲ ἐπὶ θυσία μόνων τῶν τόκων εἰς 50 504 328. Ὁ ὅλικός δὲ ἀριθμὸς τῶν καταθετῶν συνεποσώθη εἰς 147 905, ἐξ ὧν 82 232 ἄνδρες καὶ 65 673 γυναῖκες (Ἰδ. Batbie, Crédit Populaire σελ. 99).

Ἡ αὐξήσις τῶν εἰς τὸ κοινὸν τῶν ἐραμιστῶν κατατεθιμένων προσοτήτων ἐνεργεῖται ἰδιαιτέρως διὰ τῆς λειτουργίας τοῦ τόκου, ὅστις ἀντὶ θηρίου, ὡς ἐχαρακτήρισεν αὐτὸν ὁ Ἀριστοφάνης, ἀποδεικνύεται ἤδη φιλάνθρωπότατος. Ὁ ἀνατοκισμὸς περιέχει τοιαύτην δύναμιν ἐν ἑαυτῷ πολ-

λαπλασιασμοῦ, ὥστε μικρὸν κατ' ἀρχὰς κεφάλαιον δύναται ἐπὶ τῆς βάσεως ταύτης νὰ γίνῃ μέγιστον ἐν διαστήματι χρόνου ἀναλόγῳ. Ὑποτίθεται λοιπὸν ἀναπόφευκτος ἡ ἀσφαλῆς τῶν ἐραμικῶν χρημάτων τοποθέτησις καὶ ὡς τοιαύτη θεωρεῖται ὁ πρὸς τὸν δημόσιον θησαυρὸν δανεισμὸς. Καθ' ὅσον οὕτω συγκεντροῦνται αἱ καταθέσεις, κατὰ τοσοῦτον μεταβάλλονται εἰς χρεώγραφα τῆς ἐθνικῆς πίσεως, τῶν ὁποίων οἱ κανονικῶς πληρονόμενοι τόκοι μετατρέπονται εἰς ἕτερα χρεώγραφα καὶ οὕτω καθεξῆς. Ὅσον ἀφορᾷ τὸ ὄριον τοῦ τόκου, καθ' ὃ πρέπει νὰ ὑπολογίζεται ἡ αὐξήσις τῶν ἐραμικῶν καταθέσεων, ἐξαρτᾶται τοῦτο ἐκ τῆς γενικῆς καταστάσεως τῆς πιστωτικῆς ἀγορᾶς. Ὅπου τὰ κεφάλαια εἶναι εὐθηνὰ, δύναται, ὡς π. χ. ἐν Γαλλίᾳ, τόκος $4 \frac{1}{2}$ τοῖς $\%$ νὰ θεωρηθῇ ἐπαρκῶν εἰς τὴν ὅλην ἐραμικὴν οἰκονομίαν. Ὅταν ὁμως οἱ τόκοι τῆς κοινῆς τῶν κεφαλαίων ἀγορᾶς εἶναι βαρύτεροι, τὰ χρήματα τῶν ἐραμιστῶν εἶναι ἱκανῶς ἱερὰ ὅπως μείνωσιν ἀπαραβίαστα. Διὰ τοῦτο ἡ ἰδέα τῆς διὰ τοῦ ἐραμικοῦ βαθμυδὸν μηχανισμοῦ ἀποσβέσεως τοῦ δημοσίου χρέους στερεῖται σημασίας, καθ' ὅσον καὶ οἱ ἐραμισταὶ εἶναι τοῦ Κράτους δανεισταί, καὶ δὴ ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς περὶ τὴν ἀξίαν τῶν χρημάτων αὐτῶν ὅροις.

Ὁ κατὰ τὰ ἐνόντα ἀσφαλέστερος συνδυασμὸς τῆς γονιμότητος τοῦ τόκου πρὸς τὴν θνησιμότητα τῶν ἐραμιστῶν ἀνάγεται εἰς τὴν ὅλην τοῦ ἔργου ἐπιτυχίαν. Οὕτως ἐν Γενεύῃ μεταξὺ διαφόρων θνησιμότητος ὑπολογισμῶν παρεδέχθησαν τοὺς πίνακας τοῦ Departioux, κατὰ τοὺς ὁποίους τὸ ἐραμικὸν τῆς χώρας καθίδρυμα ἐσχημάτισε τὴν κανονικὴν τῶν συντάξεων του κλίμακα, ἥτις, ἐπικυρωθεῖσα κατὰ τὴν 6 ᾠβρίου 1866 ὑπὸ τῆς Ὑπουργικῆς κυβερνήσεως τῆς Δημοκρατίας, διατελεῖ ἤδη ἐν ἰσχύϊ καὶ στηρίζεται ἐπὶ τῆς θυσίας τῶν καταθέσεων ὑπὲρ τῶν ἐπιζώντων ἐραμιστῶν, ἐπὶ τόκου $4 \frac{1}{2}$ τοῖς $\%$ καὶ ἐπὶ μηνιαίας συντάξεως 40 φρ. κατὰ τὴν ἡλικίαν τῶν 60 ἐτῶν. Εἰς κατανόησιν τῆς κλίμακος ταύτης ἀρκοῦσι τὰ ἐξῆς δείγματα ἐπὶ τῶν 60 καθ' ἕναστον ἡλικίας ἔτος βαθμίδων αὐτῆς. Ἐὰν ἐγγραφῇ τις ὑπὸ πα-

τὸς ἢ εὐεργέτου εἰς ἡλικίαν 1 ἔτους, δύναται διὰ μιᾶς καταβολῆς 149 φρ. ἢ δι' ἐνιαυσίας φρ. 9 $\frac{5}{100}$ ἐπὶ 60 ἔτη νὰ ἀποκτήσῃ τὴν ἐν λόγῳ σύνταξιν. Ἐὰν ἐγγραφῇ εἰς ἡλικίαν 25 ἐτῶν, ἀρκεῖ ἅπαξ καταβολή φρ. 604 $\frac{60}{100}$ ἢ κατ' ἔτος 37 $\frac{60}{100}$ ἐπὶ 36 ἔτη. Ἐὰν ἐγγραφῇ εἰς ἡλικίαν 50 ἐτῶν, ἡ ἐφ' ἅπαξ καταβολή ὀρίζεται εἰς φρ. 2420 $\frac{80}{100}$ ἢ κατ' ἔτος 297 $\frac{80}{100}$ ἐπὶ 11 ἔτη. Δύναται νὰ ἐγγραφῇ καὶ κατὰ τὸ 59 ἔτος τῆς ἡλικίας, ὅτε ἀπαιτεῖται ἐφ' ἅπαξ καταβολή φρ. 4394 ἢ κατ' ἔτος 2273 $\frac{40}{100}$ ἐπὶ 2 ἔτη.

Ἡ διὰ τοῦ ἐρανικοῦ συνεταιρισμοῦ ἐξασφάλις τοῦ ἐργατικοῦ μέλλοντος δὲν εἶναι λοιπὸν ἰδέα κενή. Ἐνῶ ἀφ' ἑνὸς ἀρμόζει εἰς τὸν αέρα τῆς ἐλευθερίας, ἐσκέφθησαν τινες μὴ δὲν ἦτο προτιμωτέρα καὶ πρὸς τὸ συμφέρον τῶν ἐργατῶν ἡ ἀναγκαστικὴ ἐκ τῶν μισθῶν αὐτῶν κράτησις τῶν προσήκουσάν ποσοτήτων εἰς ἀποτελέσιν τῶν ἐν τῷ μέλλοντι συντάξεων αὐτῶν, ὅπως τοῦτέστι συμβαίνει ἐπὶ τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων. Τοιαύτη ὁμῶς κηδεμονεὶα τῶν ἐργατικῶν πληθυσμῶν, ἀνεξαρτήτως τῶν ἐκ τῆς φύσεως τῶν πραγμάτων παρεμβαλλομένων ἀνυπερβλήτων δυσκολιῶν, θὰ ἦτο δεινὸν τραῦμα εἰς τὴν καλλιέργειαν τοῦ αἰσθηματος τῆς εὐθυμίας, τὴν ὁποίαν ἕκαστος ἄνθρωπος, κύριος ἐαυτοῦ, πρέπει νὰ ἔχῃ ἀπὸ τῆς βιωτικῆς του ἀχώριστον.—Ἐμφύγωσις τῆς ἐρανιστικῆς ἀλληλοβοηθείας φαίνεται οὕτω ἐκ πρώτης ὀφθαλμοφανείας, ὅταν ἡ Κυβέρνησις ἀναλαμβάνει εἰς ἐαυτὴν τὴν ὑποχρέωσιν τῆς πληρωμῆς τῶν ἐργατικῶν συντάξεων δεχομένη τὰς ἐρανικὰς καταθέσεις ἐπὶ μείζονι τοῦ κοινοῦ τόκῳ. Ἀλλ' ἐπὶ τέλους καὶ τὸ μέτρον τοῦτο περιέχει πολλοὺς κινδύνους· διότι, ὄντος τοῦ κοινοῦ τόκου μικροτέρου τοῦ ἐρανικοῦ, υποθάλλεται μὲν ἀφ' ἑνὸς ὁ πολλαπλασιασμός τῶν ἐρανικῶν καταθέσεων, ἀνοίγεται ὁμῶς ἀφ' ἑτέρου εὐρεῖα θύρα εἰς ἐξασθένησιν τοῦ δημοσίου θησαυροῦ, καθ' ὅσον, παρεχόντων τυχόν τῶν δημοσίων χρεωγράφων μικρότερον τοῦ ἐρανικοῦ τόκον, ἢ εἰς χρεώγραφα τοποθέτησις τῶν ἐρανικῶν χρημάτων ἀποβαίνει ἥττον εὐκαρπὸς καὶ ἐπομένως πρέπει ὁ δημόσιος θησαυρὸς

ἐξ ἄλλων πόρων νὰ συμπληρώσῃ τὰς κεκατονισμένας συντάξεις.

Ἡ καλλιτέρα ἐν τούτοις ὁδὸς ὀφείλεται εἰς τὴν δικαιοσύνην. Summi quique tribuere. Οὐδεὶς ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ θέσῃ χεῖρα ἐντὸς τοῦ δημοσίου θησαυροῦ διὰ τὰς ἐαυτοῦ ἀνάγκας· καὶ οἱ ἐργάται δὲ ἐπίσης. Ἐὰν ἡ παρέμβασις τῆς Πολιτείας εἶναι ἀναπόφευκτος ἔνεκεν τῆς μεγάλης τῶν ὑποχρεώσεων αὐτῆς ἀσφαλείας, κακὸς πολιτικὸς εἶναι ἐκεῖνος, ὅστις ἤθελε γυμνάσῃ κατὰ μικρὸν τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὴν προσδοκίαν διανομῆς τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος, κατὰ τοῦτον ἢ ἐκεῖνον τὸν τρόπον. Πρέπει ἕκαστος διὰ τοῦ ἰδρώτος τοῦ προσώπου αὐτοῦ νὰ ζῇ. Μέγας ἢ μικρὸς, πλούσιος ἢ πένης, ἔμπορος ἢ βιομήχανος, βασιλεὺς ἢ στρατιώτης, πρέπει νὰ δεικνύῃ ἕκαστοτε τὸν ἱερὸν τοῦτον τίτλον τῆς ζωῆς.

ΠΕΡΙ

ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ ΟΙΚΟΠΕΔΩΝ.

Καθ' ὅσον ἡ ἐθνικὴ ἀποκατάστασις προχωρεῖ κατὰ τοσοῦτον αἱ περιουσίαι κυκλοφοροῦσι ταχύτερον, ἢ δὲ εὐκίνησία τοῦ πολιτισμοῦ καταλαμβάνει ὑπὸ οἰκονομικὴν ἐποψιν καὶ αὐτὴν ἔτι τὴν ἀκίνητον ἰδιοκτησίαν. Καθὼς λοιπὸν ὑπάρχουσιν ἔμποροι ὑφασμάτων οὕτω βαθμυδὸν σχηματίζονται καὶ ἔμποροι γαιῶν· τὰ δὲ οἰκόπεδα τῶν πόλεων κατέχουσι τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὸ λίαν ἐνδεικτικὸν τοῦτο ἐμπόριον. Πόθεν προέρχεται, ὅτι ὁ περὶ φόρου τῶν ἐπιτηδευμάτων νόμος, ἐν τῇ ὅλῃ τῶν ἐμπορευομένων ἀπαριθμῇσει, σιωπᾷ ὡς πρὸς τοὺς οἰκοπεδοεμπόρους; Ἡ ἐξήγησις εἶναι πρόχειρος, διότι ἡ ἀκίνητος ἰδιοκτησία ἐξασκεῖ εἶδος προνομίου. Ἐνῶ δὲ ἡ ἐπιστήμη ὑπὸ τὸν γενικὸν τοῦ νόμου ὀρισμὸν «ὅτι ἔμπορος εἶναι πᾶς ὁ ἀγοράζων πρὸς μεταπώλησιν,» περιλαμβάνει καὶ τὸν ἐπὶ τοιούτῳ σκοπῷ ἀγοραστὴν γηπέδων, πληθὺς ἰδιαιτέρων περιστάσεων σπεύ-

δει νὰ μαρτυρήσῃ, ὅτι ἡ ἀκίνητος περιουσία διαφέρει τῆς κινητῆς, ἐφ' ὅσον θεωρεῖται ὡς ἀποτελοῦσα τὰ θεμέλια τῆς πολιτείας. Κατὰ πόσον ἡ ἔννοια αὕτη συμβιβάζεται πρὸς τὴν νεωτέραν οἰκονομικὴν τῶν ἐθνῶν ἀνάπτυξιν, ἄλλου χρόνου μελέτη. Τὸ ἀκριβὲς εἶναι, ὅτι καὶ ἐν τῇ νομοθεσίᾳ καὶ ἐν τῇ κοινῇ συνειδήσει ὑπέροχος εἶναι ἡ ἀκίνητος ἰδιοκτησία. Ἐνῶ πλούσιος εἰς χρήματα ἔχει μείζονα οἰκονομικὴν δύναμιν ἰσοπλούτου εἰς ἀκίνητα, ὁ τελευταῖος διὰ τοῦ ἐπιδεικτικοῦ κτήματος τοῦ ἐπισκιάζει τὸν πρῶτον.

Τοιαύτη ἡ κοινωνικὴ ἔποψις. Ὅποια δὲ ἡ φορολογικὴ; Αἱ μὲν γαῖαι τῆς ἐξοχῆς ὑπερβαρύνονται ὑπὸ τῶν νομοθετῶν, τοὺς ὁποίους, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, δημιουργοῦσι καὶ ἐμπνέουσιν αἱ πόλεις. Εἰς τὸ πρῶτον σύμπτωμα παραγωγῆς, εἴτε ἀρκεῖ εἴτε μὴ τοῦτο εἰς συντήρησιν τοῦ καλλιεργητοῦ, ὁ φορολόγος ἐμφανίζεται ἵνα λάβῃ τὴν ἐαυτοῦ δεκάτην. Ὅσον δὲ ἀφορᾷ τὰς ἐντὸς τῶν τειχῶν τοῦ ἀστεος γαίας, οἱ καρποὶ αὐτῶν εἶναι ἰδιοφυεῖς. Δὲν εἶναι φυσικὰ προϊόντα ἀλλὰ τεχνητὰ, οἰκησις καὶ χρήσις. Πόσος καιρὸς παρήλθεν ἵνα ἡ φορολογικὴ μηχανὴ ἐπιληφθῇ τῆς ἀκινήτου ἀστικῆς περιουσίας, δύναται νὰ μαρτυρήσῃ ἡ ἐποχὴ, ἀφ' ἧς ἡ γνώμη τῶν χωρικῶν ἀπέκτεσε δικαιώματα εἰς τὴν διεύθυνσιν τῆς πολιτείας. Εἰς τὴν ἐποχὴν ταύτην ἀνάγεται, ὅσον ἀφορᾷ τὴν Ἑλλάδα, ὁ νόμος τῆς 31 Δεκεμβρίου 1863, ὅστις ὑπῆγαγεν εἰς φορολογίαν τὰς ἀστικὰς οἰκοδομὰς, εἴτε ἂν αὗται ἐνοικιάζωνται πρὸς τρίτους, εἴτε ἂν οἱ ἴδιοι κύριοι αὐτῶν τὰς μεταχειρίζωνται. Ἡ ἀρχὴ εἶναι τόσον θεμελιώδης, ὥστε προξενεῖ αἰσθησιν ἢ κατὰ τὴν βάσιν αὐτῆς ἐπομένῃ οἰκονομικῇ ἔλλειψις.

Πῶς! Ἐὰν πρὸς τὸ τίμημα τῆς ἀγορᾶς τοῦ οἰκοπέδου μου προσδαπανήσω καὶ διὰ τὴν οἰκοδομὴν αὐτοῦ, φορολογουμαι, — ἐὰν δὲ δὲν οἰκοδομήσω, οὐχι; Ὅτι ἡ φορολογία περιλαμβάνει, εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς οἰκοδομῆς, καὶ τὴν ἀξίαν τοῦ οἰκοπέδου οὐδεμίαν ἀμφιβολία, διότι λαμβάνεται ὡς βάσις ἡ ἐτησίᾳ πρόσδοδος (ιδ. νομ. ἀρθ. 1), ἐν τῇ προσόδῳ δὲ ἐξασκεῖ μεγάλην ἐπιρροὴν ἡ θέσις τοῦ οἰκοπέδου καὶ

ἐν γένει ἡ τιμὴ αὐτοῦ. Ἀλλὰ δύναται τις νὰ ἀντεῖπῃ, ὅτι οἰκοδομούμενον τὸ οἰκόπεδον φορολογεῖται, διότι παρέχει πρόσδοτον, καὶ ὅτι ἐλλειπούσης τῆς προσόδου ἀδικαιολόγητος ἡ φορολογία. Τοιουτοτρόπως ἀναφαίνεται τὸ ζήτημα τῆς φορολογίας τῶν προσόδων ἢ τῶν ἐξ ὧν αὗται περιουσιῶν. Ἐὰν φορολογῇται ἀπρόσδοτος περιουσία, ἐν διαστήματι χρόνου ἀναλόγῳ δύναται βαθμῆδὸν ὀλόκληρος ἡ ἀξία αὐτῆς νὰ δημευθῇ. Ὑπάρχουσι ἐν τούτοις καὶ περιουσίαι, αἵτινες, διότι πρὸς τὸ παρὸν δὲν δίδουσι πρόσδοτον, δὲν ἐπεταί ὅτι δὲν αὐξάνουσι κατ' ἀξίαν. Καὶ ἐπειδὴ ὁ λόγος περὶ οἰκοπέδων, δύναται ἐν τινι πόλει νὰ μένῃ ἐπὶ τέταρτον αἰῶνος περίφρακτον στρέμμα γῆς καὶ νὰ εἰκοσαπλασιάζεται ἡ ἀξία του, ἐνῶ παρὰ τὴν γωνίαν αὐτοῦ πτωχὸς ὑποδηματοποιὸς κινεῖ ἀπὸ πρωίας μέχρι νυκτὸς τοὺς βραχίονας του, ἵνα διαθρέψῃ τὴν οἰκογένειάν του καὶ συγχρόνως συντηρήσῃ τὴν πολιτείαν διὰ τοῦ φόρου του.

Ἐν γένει τὸ ζήτημα τῆς προσόδου εἶναι σχετικόν· διότι δύναται αὕτη νὰ ὑπάρχῃ εἰς ὑπερτίμησιν ἀξίας καθὼς καὶ εἰς καρποὺς. Ἐὰν διακριτικὸν τῆς προσόδου εἶναι ἡ αὐξήσις τῆς περιουσίας, γνωρίζομεν ὅτι δὲν εἶναι μόνοι οἱ καρποὶ ἀλλὰ καὶ ἡ ἀγοραία ἀξία σπουδαῖοι τῶν περιουσιῶν πολλαπλασιασταί. Ἐν τούτοις ἡ πρακτικὴ δὲν εἶναι μικρὸς διδάσκαλος. Ὅταν π. χ. ὁ ἰδιοκτήτης τῆς κινητῆς τοῦ πλοίου περιουσίας, ἀσχέτως πρὸς πᾶσαν ἀπόκτησιν προσόδου, φορολογεῖται διὰ δρ. 25 ἀπὸ 51—100 τόνων χωρητικότητος (ιδ. νομ. 16 Ἀπριλίου 1867). ὅταν ὁ ἰδιοκτήτης τοῦ μεταλλείου, ἀδιαφόρως πρὸς τὴν τούτου γονιμότητα, φορολογεῖται ἐπὶ τοῦ ὅλου τῆς χωρικῆς ἐκτάσεως· ὅταν οἱ ἀμπελοκτήμονες φορολογοῦνται κατὰ στρέμμα, εἴτε ἂν εἰσεκόμισαν εἴτε ἂν μὴ τοὺς καρποὺς αὐτῶν, — οἱ οἰκοπεδοκτήμονες οὐδεμίαν δύνανται, νὰ ἐπικαλεσθῶσιν ὑπὲρ ἐαυτῶν ἐξαίρεσιν. Καὶ τί ἄλλο πράττει ὁ μικρὸς ἐκεῖνος τῆς ἐξοχῆς ἐργάτης, ὁ περιφρονημένος χωρικὸς, ὁ ἀπάσας τὰς ὥρας αὐτοῦ εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς γῆς ἀφιερώνων καὶ εἰς τὸ τέλος τῆς συγκομιδῆς πληρόνων τῶν δημοσίων

τῆς πολιτείας θησαυρῷ φόρον ἐπὶ τῆς ἀκαθαρίστου προσόδου αὐτοῦ, δηλαδή καὶ ἐπὶ τοῦ παραχθέντος νέου προϊόντος καὶ ἐπὶ ἐκείνου τὸ ὁποῖον ἀντιπροσωπεύει ὁ σπόρος του, ἡ φθορὰ τῶν ἐργαλείων του, ἡ κίνησις τῶν βοῶν του, καὶ ἐπὶ πᾶσι τούτοις, τὸ δαπανηθὲν κεφάλαιον τῆς περιουσίας του, εἴτε ἀψυχον (χρήματα) εἴτε ἐμψυχον (ἐργασία);

Ἐὰν λοιπὸν ἐπρόκειτο περὶ φορολογικῆς δικαιοσύνης, θὰ διήρουν, κατὰ σχετικὴν τινα ἀναλογίαν πρὸς τὰ ὑπὸ Jacob (Δημοσιονομία § 1040 α') ἀναφερόμενα, τὴν ὅλην ἔκτασιν ἐκάστης πόλεως εἰς φορολογικὰς μονάδας καὶ θὰ κατέπαυσον αὐτὰς εἰς τόσας τάξεις, ὅσαι δύνανται νὰ σχηματισθῶσιν ἐκ τῶν διαφορῶν θέσεων καὶ τῶν κατὰ ταύτας κεφαλαιωδестέρων ἀγοραίων ἀξιών. Θὰ ἐκάλουν δὲ ἐκάστην φορολογικὴν μονάδα ἀστικῆς γῆς, ἵνα συνεισφέρῃ ἀναλόγως εἰς τὴν κοινὴν ἐνιαυσίαν τῆς Πολιτείας δαπάνην. Τὸ ἀποτέλεσμα τότε λίαν προφανές. Ἐνῷ ἂφ' ἑνὸς θὰ ἐγίνετο σπουδαῖον βῆμα πρὸς τὴν φορολογικὴν μεταξὺ ἀστεος καὶ ἐξοχῆς ἁρμονίαν, καθὼς καὶ μεταξὺ τῶν ὠκοδομημένων καὶ μὴ οἰκοπέδων, θὰ συνέτρεχε δὲ εἰς τὴν θεραπείαν τῶν δημοσίων ἀναγκῶν σπουδαία μερίς περιουσίας, καὶ καθ' ἑαυτὴν, καὶ ὡς αἰσθητὸν γινώρισμα τοιαύτης ἢ τοιαύτης οἰκονομικῆς τοῦ ἰδιοκτῆτου δυνάμεως· ἂφ' ἑτέρου τὰ σχέδια τῶν πόλεων θὰ ἐλάμβανον θετικωτέραν διὰ τοῦ φόρου συγκρότησιν, πολυτιμωτάτην εἰς τὴν ἀστικὴν τῶν λαῶν οἰκονομίαν. Δὲν θὰ ἦσαν δὲ τὰ ὅρια αὐτῶν ἐλαστικὰ καὶ τὰ περιεχόμενα αὐτῶν κενὰ ἐπὶ τοσοῦτον, ἔφ' ὅσον μαρτυρεῖ ἡ νῦν ἀποκατάστασις τῆς Ἀθηναϊκῆς πρωτεύουσος, τῆς ὁποίας εὐλόγως δύναται τις νὰ εἴπῃ, ὅτι τὰ τρία τέταρτα ἐνθυμίζουσι τοὺς ὁδόντας γραίας ἐξηκοντούτιδος, ἐνῷ μόλις ἡ πόλις εἰσῆλθεν εἰς τὸ στάδιον τῆς πρώτης νεότητος.

ΕΡΓΑΣΙΑΙ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ.

(Α' σύνοδος τῆς Ε' περιόδου).

Εἰς τὴν περὶ τῶν ἐσόδων καὶ ἐξόδων τῆς ἐπικρατείας κατηγορίαν τῶν τελευταίων τῆς Ἑλλάδος νομοθετημάτων ἀνήκει ἰδιαιτέρως ὁ περὶ τῶν μισθῶν τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων ΥΞΘ' νόμος, καθ' ὃν, ὅπως καὶ ἐν τοῖς προηγουμένοις ἔτεσιν, οὕτω καὶ διὰ τὸ 1873 οἱ μισθοὶ οὗτοι ἐλαττοῦνται κατὰ 10 τοῖς %· Ἀνεξαρτήτως τοῦ ζητήματος τοῦ ἐπαρκοῦς ἢ μὴ τῶν δημοσίων μισθοδοσιῶν, τὸν ὁποῖον περιέχει τὸ μυστήριον τῆς διοικητικῆς τοῦ τόπου ἀναπτύξεως διὰ τοῦ ὅσον ἔνεστι μικροτέρου ἀριθμοῦ ὑπαλλήλων, δοκίμων καὶ καλῶς ἀμειβομένων, ἵνα ὅλας αὐτῶν τὰς στιγμὰς ἀφιερώσιν οὗτοι εἰς τὴν κοινὴν ὑπόθεσιν,—ἐγείρεται ἕτερον ζήτημα τοῦ Συνταγματικοῦ Δικαίου, τὸ ὁποῖον καθ' ὅλα τὰ φαινόμενα διέφυγεν, ὡς μὴ ὥφειλε, τὴν προσοχὴν καὶ ἐκείνων, οἵτινες ἐπρότειναν τὸν νόμον, καὶ ἐκείνων, οἵτινες ἐψήφισαν αὐτόν. Δύναται ἡ Νομοθετικὴ παρ' ἡμῖν ἐξουσία ἐναντίον τῶν ἄρθρων 17 καὶ 18 τοῦ Συντάγματος νὰ δημεύσῃ τὰς πρὸ τοῦ νόμου ΥΞΘ' (14 Ἰουλίου 1873) μισθοδοσίας τῶν ὑπαλλήλων καθ' ὅσον δῆποτε πολλοστημόριον αὐτῶν; Ὅτι αἱ μισθοδοσίαι αὗται ἀποτελοῦσι μέρος περιουσίας, κεκτημένης, ἅμα τῇ χορηγήσει τῆς ὑπηρεσίας, δυνάμει νόμων παλίων ὀριζόντων καὶ τὸ ποσόν, οὐδεμία ἀμφιβολία. Ὑπολείπεται λοιπὸν ἡ θεωρία τῶν δικαστικῶν ἐγγυήσεων καὶ ἡ πρακτικὴ αὐτῶν ἐν τῇ ἐνεργείᾳ τῆς δικαστικῆς ἐξουσίας, ἥτις ἔχει τὸ καθήκον, ἵνα εἰς πρώτην ἐνώπιον αὐτῆς καταφυγὴν τῶν ἀντικρυ τοῦ Συντάγματος ἀδικουμένων ἀποφανθῇ, τίς ἐκ τῶν νόμων εἶναι ἐπικρατέστερος· ὁ θεμελιώδης, ὁ καταστήσας τὴν πολιτείαν, ἢ ὁ διὰ τῆς δημεύσεως ἀντιστρατευόμενος κατ' αὐτῆς;

Ἡ δὲ Β' κατηγορία τῶν ὑπὸ ἐξέτασιν ἐργασιῶν τῆς Βουλῆς, κανονίζουσα τοὺς φόρους τῆς περιουσίας καὶ τοὺς φόρους τοῦ αἵματος, περιλαμβάνει 3 νόμους ἐπὶ τῶν πρώτων καὶ 2 ἐπὶ τῶν δευτέρων. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν περιουσίαν, ὁ μὲν νόμος ΥΞ' διατηρεῖ ἐν ἰσχύϊ τὴν καὶ ἐν τῷ προηγουμένῳ ἔτει ἐφαρμοσθεῖσαν φορολογίαν, κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ δημητριακοὶ καρποὶ τῶν μὲν ἰδιοκτῆτων ἀγρῶν συνεισφέρουσιν εἰς τὸ δημόσιον ταμεῖον 8 τοῖς $\frac{1}{100}$, τῶν δὲ ἐθνικῶν 15. Οἱ ἐλαιῶνες καὶ αἱ ἐθνικοδιόκτητοι σφαφιδάμπελοι 10 τοῖς $\frac{1}{100}$, ἡ ἰδιόκτητος σταφὶς 13 δρ. κατὰ χιλιάδα λιτρῶν, ὁ βάμβαξ κατὰ στατῆρα 9 δρ. καθαρὸς καὶ 3 ἀκαθάριστος, τὰ κούκουλια δρ. $4\frac{1}{2}$ κατ' ὁκτὸν κλπ. Ἀλλ' ὁ σκοπὸς μου δὲν εἶναι ἡ ἐπὶ τοῦ παρόντος ἐν πάσαις ταῖς λεπτομερείαις εἰσόδος. — Ὁ δὲ ΥΠΔ' νόμος ὑποβάλλει εἰς χαρτόσημον τοὺς ὀριστικοὺς μετοχικοὺς τίτλους τὰς τοκοφόρους ὁμολογίας καὶ τὰς πρὸς τοὺς μετόχους χρηματικὰς ἀποδείξεις τῶν ἀνωνύμων παντὸς εἴδους ἐταιριῶν, κατὰ τὴν διατίμησιν τοῦ ἀπὸ 31 Ὀβρίου 1869 νόμου, ἐπιτρέπων εἰς τὴν κυβέρνησιν ἵνα εἰσάξῃ καὶ χαρτόσημον κί ν η τ ο υ, κανονίζουσα τὰς περιπτώσεις τῆς χρήσεως τοῦ ἐπὶ ἐγγράφων ὑποκειμένων ἤδη εἰς φόρον χαρτοσήμου. Τὸ φορολογικὸν ἀποτέλεσμα τοῦ νόμου τούτου συνδέεται στενῶς πρὸς τὸν νεώτερον πιστωτικὸν βίον τῆς Ἑλλάδος. Ὅσῳ οὗτος ἐπὶ στερεωτέρων βάσεων λειτουργεῖ, τόσῳ ἡ πρόσοδος τοῦ δημοσίου ἀφθονωτέρα. — Ὁ δὲ ΥΗΒ' νόμος εἰσάγει τροποποιήσεις τινὰς ἐν τῷ ὑπάρχοντι τελωνιακῷ δασμολογίῳ, ὡς π. χ. ἀντὶ λεπ. 12 ἐπὶ τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ βάμβακος ὀρίζει λεπ. 5 κατ' ὁκτὸν εἰς τὸν βάμβακα τοῦ Μακῶ, Σεϋλάνδ καὶ Ὁρλεάνς. Ἡ διὰ τὴν μεταλλουργίαν δύστηκτος γῆ ἀπαλλάσσεται παντὸς εἰσαγωγικοῦ τέλους, ἐπὶ πενταντία δὲ καὶ αἱ διὰ τὴν ὑαλουργίαν, σαπωνοποιίαν καὶ χημικὴν βιομηχανίαν πρῶται ὑλαι. Ἐπίσης ἐλήφθη ὑπ' ὄψιν καὶ ἡ ἀλευροποιία, διότι ἡ ἐπιστροφή τοῦ εἰσαγωγικοῦ τέλους ἐπὶ τοῦ εἰς ἄλευρα ἐξαγομένου ἐκ νέου σίτου ἐξετάσθη καὶ ἐπὶ τῆς εἰς ζυμαρικά ἢ δίπυρα ἐξαγωγῆς.

Ὅσον δὲ ἀφορᾷ τὸν φόρον τοῦ αἵματος, ὁ ὀριστικὸς κανονισμὸς αὐτοῦ ἐπὶ τῶν νέων τῆς Εὐρωπαϊκῆς προόδου βάσεων ἀνήκει οὐσιωδῶς εἰς τὸ μέλλον. Ὅταν τὰ ἔθνη καλοῦνται σύσῳμα εἰς τὰ πεδία τῶν μαχῶν, ἡ τετριμμένη ὁδὸς περιέχει πολλὰς συμφοράς. Ἡ ἀνανέωσις οὕτω εἶναι τὸ μέγα τῆς ζωῆς μυστήριον. Ὅπως δὲποτε ὁ μὲν νόμος ΥΟΕ', ὀρίζων τὴν δύναμιν τοῦ κατὰ θάλασσαν στρατοῦ εἰς 1078 ἀξιωματικοὺς, δοκίμους, ὑπαξιωματικοὺς, μηχανικοὺς θερμαστάς, τεχνίτας, ὑπαλλήλους καὶ τέλος ναύτας, ἐπιτρέπει ναυτολογίαν 50 (!) ἀνδρῶν ἐξ ἐθελοντῶν καὶ κληρούχων. Ὁ δὲ ΥΠΖ' νόμος, ὀρίζων τὴν δύναμιν τοῦ κατὰ γῆν στρατοῦ εἰς 12397 ἀξιωματικοὺς, ὑπαξιωματικοὺς, μουσικοὺς καὶ στρατιώτας, ἐπιτρέπει στρατολογίαν 2500 ἀνδρῶν, διανεμομένων εἰς τοὺς δήμους τοῦ Κράτους κατ' ἀναλογίαν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν δημοτῶν.

Ἡ δὲ Γ' κατηγορία, ἀφορῶσα τὴν ἐθνικὴν ἰδιοκτησίαν, περιλαμβάνει 3 νόμους, ἐξ ὧν ὁ μὲν ΥΟΘ' παρέχει εἰς τὴν ἐταιρίαν τῶν «Μεταλλουργείων τοῦ Λαυρίου» τὸ δικαίωμα νὰ συνεκκαμινεύσῃ τὰς Λαυριωτικὰς σκωρίας καὶ ἐκβολάδας, αἵτινες κεῖνται ἐντὸς τῶν ὁρίων τοῦ μεταλλείου, περὶ οὗ τὰ ἀπὸ 23 Αὐγούστου 1867 καὶ 31 Δεκεμβρίου 1868 διατάγματα. Ἡ τεχνικὴ τῶν ἐκβολάδων ἔννοια περιλαμβάνει πᾶσαν ἐκ τῆς ἀρχαίας μεταλλευτικῆς ὕλην. Τὸ δικαίωμα τοῦ δημοσίου ὀρίζεται εἰς 53 τοῖς $\frac{1}{100}$, προαφαιρουμένων δρ. 400 καθ' ἕκαστον τόνον τοῦ παραγομένου μόλυβδου λόγῳ παραγωγικῆς δαπάνης. Ἐὰν ἡ τιμὴ τοῦ μόλυβδου (ἐν τίνι ἀγορᾷ;) καταπέσῃ κάτω τῶν δρ. 800, τὸ ὄριον τῆς παραγωγικῆς δαπάνης ἐλαττοῦται μέχρι τοῦ ἡμίσεως αὐτῆς· ἐν περιπτώσει δὲ διαφωνίας μεταξὺ δημοσίου καὶ ἐταιρίας, ὀφείλει αὕτη ἡ νὰ παραδεχθῇ τὴν ὑπ' ἐκείνου προτεινομένην ἀγοραίαν ἀξίαν, ἢ νὰ π λ η ρ ὠ σ η α ὕ τ ἡ ν (ἀρθ. 3) κρατοῦσα τὸν μόλυβδον καὶ τὸ ἥμισυ τῆς ἀξίας τούτου λόγῳ παραγωγικῶν ἐξόδων. Τὸ ἐκλεκτικὸν τοῦτο δικαίωμα ἔχει τί παράδοξόν ἐν ἑαυτῷ, διότι ἡ ἐταιρία, ὑποτιθεμένου ὅτι τὸ δημόσιον ὀρίζει τὴν τιμὴν

τοῦ μολύβδου εἰς δρ. 790, δὲν θὰ κρατήσῃ μόνον τὸ ἥμισυ ταύτης σὺν τῷ μολύβδῳ, ἀλλὰ καὶ 47 τοῖς % ἐκ τοῦ ἐτέρου ἡμίσεως, ὀφείλουσα ἀπέναντι τούτου μόνον 53 τοῖς %.

Μέχρι τῆς 28 Ἰαννουαρίου 1874 ἡ ἐταιρία τῶν «Μεταλλουργείων τοῦ Λαυρίου» ὀφείλει νὰ ἀρχίσῃ τὴν καμίνευσιν τῶν ἐκβολάδων, ἐξαχολουθοῦσα κατὰ τὸ μεταξὺ διάστημα τὴν καμίνευσιν τῶν σκωριῶν καὶ πληρώνουσα καθ' ἑκάστον τόνον τοῦ ἐκ σκωριῶν μολύβδου δρ. 73 $\frac{1}{10}$ πρὸς τὸ δημόσιον. Ἐὰν μετὰ τὴν ἀνωτέρω προθεσμίαν δὲν ἀρχίσῃ ἡ τῶν ἐκβολάδων ἐκκαμίνευσις, τὸ δικαίωμα τοῦ δημοσίου ἐπὶ τῆς καθαρᾶς προσόδου τῶν καμίνων τῆς ἐταιρίας κανονίζεται ἐπὶ τῇ τεθείσῃ ἤδη κατὰ τὰς ἐκβολάδας βάσει, ἥτοι εἰς 53 τοῖς %. Ὑπὸ ἐτέραν ἔποψιν, ἐὰν μέχρι τῆς 28 Ἰουλίου 1874 δὲν διατεθῶσιν ἄλλως αἱ λοιπαὶ Λαυριωτικαὶ ἐκβολάδες, παραχωροῦνται αὗται εἰς τὴν ἐταιρίαν, ἥτις ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ὀφείλει νὰ ἀναβιδάσῃ κατὰ τὸ τρίτον ἔτος τῶν ἐργασιῶν αὐτῆς τὸν ἀριθμὸν τῶν καμίνων τῆς εἰς 42. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἤδη παραχωρηθεῖσαν αὐτῇ περιφέρειαν, ὁ ἀριθμὸς τῶν καμίνων ὀρίζεται μέχρι τῆς 28 Ἰουλίου 1875 εἰς 30, τῶν ὁποίων τὸ τρίτον πρέπει νὰ εἶναι εἰς ἀένναον ἐνέργειαν, συμπληρουμένων τῶν ἤδη ὑπαρχουσῶν διὰ 12 νέων καμίνων, ἀξίας 1 ἑκατομμυρίου δραχμῶν (6 τὸ α' ἔτος καὶ 6 τὸ β'), διὰ τὸ τέλος τῆς κατ' ἐλάχιστον ὅρον ἐνιαυσίας παραγωγῆς 12 χιλ. τόνων μολύβδου (ἰδ. ἀρθ. 4 συμβάσεως μεταξὺ τῆς Κυβερνήσεως καὶ τῆς ἐταιρίας). Ὁ ἐλάχιστος οὗτος ὅρος τῆς παραγωγῆς μαρτυρεῖ τὸ ἀνεξάντλητον τῆς Λαυριωτικῆς ἰδέας. Ἀχένωτοι θησαυροί!... Ἐὰν υποθέσωμεν, ὅτι τὸ τρίτον τῶν 12 χιλ. τόνων ἀφορᾷ τὰς πρὸς παραγωγὴν τοῦ ὄλου ἀναγκαίας δαπάνας, ἰδοὺ ὅτι ἀνήκουσι τῷ δημοσίῳ 4 240 τόνοι μολύβδου· ἐὰν τὸ ἥμισυ εἰς δαπάνας, ἡ μερὶς τοῦ δημοσίου καταβιδάζεται εἰς 3 180 τόνους· ἥτοι, πρὸς δρ. 800 κατὰ μέσον ὅρον ὁ τόνος, εἰς τὴν πρώτην μὲν περίπτωσιν 3 392 000 δρ. εἰς τὴν δευτέραν δὲ 2 544 000. Πρὸς ἐξασφάλισιν τοῦ εἰσοδήματος τούτου, (ἐκτὸς καὶ ἄλ-

λων περιστάσεων) διατελοῦσι κατὰ τὸ ἄρθρον 6 τῆς συμβάσεως ὑπέγγυοι α') 3 000 μετοχαὶ τῶν συμβούλων τῆς ἐταιρίας (πρὸς 200 φρ. ὀνομαστικῇ ἀξίᾳ=600 000 δρ.), καὶ β') αἱ ἐν γένει τῆς ἐταιρίας κτήσεις (καταστήματα, σιδηρόδρομοι κλπ.). Οὐαὶ εἰς τὴν ἐπιχείρησιν, ἀν' ὃ χῶρος αὐτῆς δὲν παράγῃ κατ' ἔτος 12 χιλ. τόνων μολύβδου! Ἡ Κυβέρνησις θὰ καταφάγῃ αὐτὴν, ὡς ὁ Κρόνος τὰ τέκνα του.

Πρέπει λοιπὸν νὰ πιστεύσωμεν, ὅτι οἱ συμβαλλόμενοι διετέλουν εἰς πλήρη τοῦ πράγματος γνῶσιν, ἥτις, ἀναλυομένη ὑπὸ κερδοσκοπικὴν ἔποψιν, παριστάνει ὑπὲρ τοῦ ἐξ εἰκοσιν ἑκατομμυρίων κεφαλαίου τῆς ἐταιρίας, (ἐπὶ τῇ βάσει τῶν 12 χιλ. τόνων μολύβδου κατὰ τοὺς ἀνωτέρω ὑπολογισμοὺς), τὸ πλήρες γνητείας καθαρὸν ἐνιαύσιον κέρδος ἢ 3 008 000 δρ. ἢ 2 256 000, ἱκανὸν νὰ συγκινήσῃ τὴν φαντασίαν τῆς Ἑλληνικῆς ἀγορᾶς, καὶ ὑποτιθεμένου ἀκόμῃ, ὅτι ἄλλοι φθονεροὶ θὰ ἔσπευδον νὰ ὑπερθεματίσωσι τὰς λοιπὰς τοῦ Λαυρίου ἐκβολάδας.

Ἐκ δὲ τῶν ἐτέρων δύο νόμων ὁ μὲν ΥΠΑ' ἐπεκτείνει τὰ πλεονεκτήματα τοῦ ἀπὸ 24 Μαρτίου 1871 νόμου καὶ πρὸς τοὺς μέχρι τέλους 1872 ἐμφυτεύσαντας ἐπὶ γαιῶν ἐθνικῶν, ἐπισκοπικῶν ἢ διαλελυμένων μονῶν. Ἐν γένει ἀρκεῖ οἱ ἐμφυτεύσαντες νὰ δηλώσωσι, διαρχοῦντος τοῦ ἔτους 1873, τὴν θέλησιν των, καὶ μετατρέπονται εἰς τελείους ἰδιοκτήτας, ὑπόχρεοι μόνον ὄντες εἰς τὴν πληρωμὴν τῆς ἐνεστώσης ἀξίας τῆς πεφυτευμένης γῆς εἰς 18 ἐνιαυσίας δόσεις, ἐξ ὧν ἐκάστη περιέχει 4 τοῖς % χρεωλύσιον καὶ 4 τοῖς % τόκον. Ὁ δὲ νόμος ΥΠΓ' παρατείνει ἐπίσης μέχρι τέλους 1873 τὴν προθεσμίαν τῆς διὰ τοῦ συστήματος τῶν δηλώσεων ἐφαρμογῆς τοῦ ἀπὸ 25 Μαρτίου 1871 νόμου περὶ διανομῆς καὶ διαθέσεως τῆς ἐθνικῆς γῆς, κατὰ τὸν ὅποιον πᾶς πολίτης Ἕλλην, ἑγγαμος ἢ ἐγγήλιξ, ἐξ ἰδίας ἐργασίας ἢ περιουσίας ζῶν, πᾶσα χήρα πολίτου Ἕλληνος καὶ τὰ ἐκ τούτου ὀρφανὰ τέκνα (ὁμοῦ), καλοῦνται εἰς μετοχὴν ἐπὶ τῆς ἐθνικῆς γῆς. Ὑπάρχουσι καὶ ἐξαιρέσεις, διότι ἡ ἄτεκνος χήρα ἔχει ἥμισυ δικαίωμα, ἡ δὲ ἔχουσα τέκνα, ἐὰν

ἔλθῃ εἰς δεύτερον γάμον, στερεῖται παντὸς δικαιώματος, βεβαίως πρὸς ποινὴν, ἥτις μαρτυρεῖ τὴν μεγάλην τοῦ νομοθέτου ιδέαν περὶ τοῦ πληθυσμοῦ τῶν σημερινῶν Ἑλλήνων (!). Ἐπίσης αποκλείονται καὶ οἱ καταλαβόντες ἤδη ἐθνικὰς γαίας δυνάμει τῶν περὶ προικοκτησίας καὶ περὶ ἀποίκων εὐεργετικῶν νόμων, καθὼς καὶ οἱ κάτοχοι φυτειῶν ἐπὶ ἐθνικῶν ἢ ἐκκλησιαστικῶν γαιῶν· ἐννοεῖται ὁμῶς μέχρι τοῦ ποσοῦ τῆς ἤδη περιελθούσης αὐτοῖς ἐκτάσεως. Ὡς μέγιστος ὅρος τῆς πρὸς ἕκαστον δικαιούχον παραχωρητέας ἐκτάσεως ὀρίζονται ὑπὸ τοῦ νόμου τῆς 25 Μαρτίου 1871 στρέμματα ἢ 40 ποτιστικῆς γῆς ἢ 80 μὴ τοιαύτης. Περιλαμβάνονται δὲ εἰς τὴν διανομὴν ὅλαι αἱ ἐθνικαί, αἱ ἐπισκοπικαὶ καὶ αἱ τῶν διαλελυμένων Μονῶν γαῖαι, καλλιεργούμεναι ἢ μὴ, ἐκτὸς 1) τῶν δασῶν καὶ τῶν συστάδην ἀγριελαιῶν, 2) τῶν πρὸς δημόσιον ἢ δημοτικὸν σκοπὸν διορισθησομένων ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως, 3) τῶν παραχωρητέων δυνάμει γραμματίων (φαλαγγιτικῶν, Κρητικῶν κλπ.) καὶ 4) τῶν πολυετῶς μισθωθεῖσων γαιῶν, τῶν ἐπιδίκων καὶ τῶν ἐφ' ὧν τὸ δημόσιον εἶναι συνιδιοκτητῆς, μέχρις οὗ διαρκεῖ ἡ μίσθωσις (ἐκτὸς ἂν γείνη ὑπὸ ὅρον ἢ διάθεσις), ἡ δίκη καὶ ἡ συνιδιοκτησία.

Ὁ τίτλος τοῦ νόμου περὶ διανομῆς τῆς ἐθνικῆς γῆς ἔχει μεγάλας ἀξιώσεις καὶ ἱστορίαν ἀπὸ τῶν πρώτων χρόνων τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος. Ὑποθέτει τὴν ιδέαν τῆς κληρονομίας τῶν πρὸ Τουρκοκρατίας προγόνων ἡμῶν, ἀρχικῶν τῆς Ἑλληνικῆς γῆς κυρίων, ἢ τὴν ιδέαν τῆς ἐπὶ τοῦ 1821 αἱματηρᾶς συγκατακτῆσεως αὐτῆς ὑπὸ ὅλων ὁμοῦ (ὅπερ ἀληθέστατον). Σκληρὰ ἀπάτη! Ἀνεξαρτήτως τῆς υποθήκης, ἣν τὰ ἐξωτερικὰ τῆς πρώτης ἡμῶν περιόδου δάνεια κέκτηνται ἐπὶ τῆς ἐθνικῆς γῆς (δὲν πρέπει δὲ ἡ περὶ τούτων συμφωνία νὰ λησμονῇται εἰς ὑπερβολὴν), ἡ διανομὴ αὐτῆς ἔχει μᾶλλον τὴν ἐννοιαν τῆς τμηματικῆς τῶν γαιῶν πωλήσεως, τῆς ὁποίας τὸ τίμημα πληρόνεται ὑπὸ τῶν δηλούντων (ἐν οἷς προτιμῶνται οἱ κάτοχοι) εἰς 26 ἐτησίας δόσεις, ὧν ἑκάστη περιέχει χρεω-

λύσιον 3 τοῖς % καὶ τόκον 2 τοῖς % — Ἐν γένει ὅσον ἀφορᾷ τὸν προσδιορισμὸν τῆς τιμῆς τῆς ἐθνικῆς γῆς, πεφυτευμένης καὶ μὴ, οἱ δύο τελευταῖοι νόμοι ἀνέθηκαν αὐτὸν εἰς δύο βαθμοὺς διοικητικῆς ἐρεύνης καὶ ἀποφάσεως ἐπιτροπῶν ὑπὸ τὸν ἀνώτερον τοῦ ὑπουργικοῦ Συμβουλίου ἑλεγχον (;), ἰδίως δὲ, εἰς περίπτωσιν ἐκνικήσεως ὑπὸ τρίτων τῆς παραχωρηθείσης ὡς ἐθνικῆς γῆς, τροποποιούσι τὰ πρότερον ἰσχύοντα, διότι εὐλόγως ἐπιτρέπουν τὴν ἐπιστροφὴν τῶν προκαταβληθεισῶν δόσεων καὶ ἀκυροῦσι τὰς ἐτι ὀφειλομένας.

(Ἔπεται συνέχεια.)

ΚΙΝΗΣΙΣ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ.

Κατὰ τοὺς μέχρι τοῦδε δημοσιευθέντας γενικοὺς πίνακας τοῦ ἐξωτερικοῦ τῆς Ἑλλάδος ἐμπορίου ἢ ἐν τῇ δεκαετίᾳ 1862—1871 κινήσεις αὐτοῦ ἔχει ὡς ἑξῆς εἰς δραχμάς:

ἔτος	Εἰσαγωγή	Ἐξαγωγή	ἔτος	Εἰσαγωγή	Ἐξαγωγή
62	49 409 666	32 323 726	67	89 654 035	61 703 618
63	63 850 642	26 140 956	68	88 402 364	54 535 275
64	61 899 765	31 388 610	69	94 380 028	62 559 054
65	90 251 389	51 671 719	70	97 021 085	52 908 429
66	89 872 802	51 055 123	71	108 536 576	76 382 701
	354 984 264	192 580 134		477 994 088	308 089 077

Ἐν συνόλῳ λοιπὸν εἰσῆχθησαν πραγματεῖαι ἀξίας δρ. 832 978 352 καὶ ἐξήχθησαν δρ. 500 669 211, ὥστε ἡ εἰσαγωγή πλεονεκτεῖ τῆς ἐξαγωγῆς κατὰ δρ. 332 309 141.

Οἱ πίνακες τῆς κινήσεως τοῦ ἐμπορίου μαρτυροῦσι τὴν περὶ τὰ ὅρια τῆς ἐπικρατείας διὰ τῶν τελωνείων κυκλοφορίαν τῶν ἰθαγενῶν καὶ ξένων προϊόντων. Ἐκαστος δὲ δύναται νὰ λάβῃ τελειοτάτην εἰκόνα τοῦ οἰκονομικοῦ τούτου φαινομένου, φανταζόμενος τοὺς ἐμπορευομένους τὴν διεθνῇ

συναλλαγὴν ἱσταμένους ἐπὶ τῶν ὁρίων δεδομένης ἐπικρατείας καὶ ἀνταλλάσσοντας πρὸς ἀλλήλους τὰς πραγματείας των. Ἀκριβῶς τοῦτο συμβαίνει· διότι τὶ σημαίνει ἂν ἔμπορος τις εἰσάγει σταφίδα Κορινθιακὴν ἐν Ἀγγλίᾳ, ἀποβλέπων εἰς τὰ νομίσματα ταύτης, ἐνῶ ἄλλος ἔμπορος εἰσάγει ἀντάξια ὑφάσματα Ἀγγλικά ἐν Ἑλλάδι, ἐπιδιώκων τὰ νομίσματα αὐτῆς; Ἀνεξαρτήτως τῆς ἰδέας ὅτι καὶ τὰ νομίσματα πραγματεία εἶναι (προτιμωμένη πραγματεία κατὰ Gailh), παρέρχεται ὁ ἐνιαυτὸς καὶ καταστρώνεται ὁ ἰσολογισμὸς τῆς τελωνιακῆς κυκλοφορίας. Ἐν τούτοις ἐὰν πιστεύσωμεν τοὺς ὑπ' ὄψιν πίνακας, ὁ τῆς δεκαετίας 1862—1871 γενικὸς ἰσολογισμὸς κλείεται διὰ 332 καὶ ἐπέκεινα ἑκατομμυρίων εἰς βάρος τῶν Ἑλληνικῶν βαλαντίων.

Τὸ μέγα τοῦτο ἔλλειμμα τῆς ἡμετέρας διεθνοῦς συναλλαγῆς δεῖται ἐρεῦνης ἰδιαιτέρας· εἶναι δὲ ἱκανὸν ἵνα πολλὰς διαταράξῃ φαντασίας, διότι ἐὰν ἐν διαστήματι δεκαετίας ἡ Ἑλλὰς ἀπέστειλεν εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν 332 309 141 δρ. εἰς νόμισμα, εἶναι θαυμάσιος τῇ ἀληθείᾳ τόπος, καὶ τόσῳ μᾶλλον ὅσῳ ἀπὸ 17 785 940 δραχμῶν κατὰ τὸ 1862 ἀνεβίβασε τὴν τοιαύτην προμήθειαν τοῦ εἰς 44 112 652 δρ. κατὰ τὸ 1870, ἐξ οὗ περ συνάγεται, ὅτι, ἀντὶ τῆς ἐλαττωθῆς τοῦ ρεῦμα τοῦ ἐθνικοῦ Πακτωλοῦ, ἀπ' ἐναντίας ἐνδυναμοῦται. Τὸ ζήτημα τὸν εἶναι ποῦ κεῖται ὁ Πακτωλὸς οὗτος. Τὰ Λαυριωτικὰ ἀργυρεῖα παραιτοῦνται τοιαύτης ἀξιώσεως· καὶ μέχρις ἀνορθώσεως ἐτέρας φωτεινῆς λαμπάδος ἐπὶ τινος ἄλλης ἄκρας τῆς Ἑλληνικῆς γῆς οἱ φύλακες τῶν ὑπογείων θησαυρῶν Γρύπες τῆς ἀρχαιότητος δὲν φαίνονται εἰσέτι πολὺ πρὸς ἡμᾶς εὐνοϊκοί. Ὑπολείπεται οὕτως ἡ ἐτέρα ἰδέα, ἡ ἐξομοιοῦσα τὴν Ἑλλάδα πρὸς τὴν ἀτυχῆ ἐκείνην οἰκογένειαν, ἥτις, μὴ δυναμένη νὰ διαθρέψῃ τὰ τέκνα τῆς, ἀποστέλλει αὐτὰ εἰς τὴν ξένην γῆν. Τὰ τέκνα ταῦτα προάγονται εἰς βιομηχανίαν, ἐμπόριον καὶ πλοῦτον μέρος τοῦ ὁποίου κανονικῶς εἰσάγουσι ἐντὸς τῆς γενεῖρας γῆς. Ἐκ τούτου λοιπὸν ἐπληρώθησαν τὰ 332 ἑκατομμύρια τῆς παρελθούσης δεκαετίας.

Ἡ ἰδέα αὕτη ἔχει τί ἀπλοῖκόν, κατὰγεται δὲ ἐμμέσως ἐκ τοῦ ἐμποροκρατικοῦ συστήματος (17 καὶ 18 αἰῶν), καθ' ὃ ἡ μεταξὺ εἰσαγωγῆς καὶ ἐξαγωγῆς διαφορὰ πληροῦνεται πάντοτε εἰς νόμισμα. Ὅσῳ τῆς ἐξαγωγῆς μείζων ἡ εἰσαγωγή, τόσῳ πλείονερα νομισματικὰ κεφάλαια ἐκπατρίζονται· ἀπ' ἐναντίας ὅσῳ ἡ ἐξαγωγή μείζων τῆς εἰσαγωγῆς, τόσῳ ἡ χώρα ἐπλούτησεν πλείονερον ἐξ ἀλλοτρίων. Οὕτως ἡ Ἀγγλία, ἐξαγαγοῦσα κατὰ τὸν παρελθόντα Ὀκτώβριον 22 341 000 λιρ. στερλ. καὶ εἰσαγαγοῦσα 31 754 000 ἐγένετο πτωχοτέρα. Πόσον ὁμῶς λεηλασμένη εἶναι καὶ ἡ ἰδέα καὶ ἡ βᾶσις αὐτῆς, ἕκαστος θέλει κρίνει ἐκ τῶν ἐπομένων. Καὶ ἐὰν δὲ θέσωμεν κατὰ μέρος ὅλην τὴν ἐπὶ τῶν ὁρίων τῆς ἐπικρατείας, σειρὰν τῶν λαθρεμπορίων καὶ τῶν περὶ τὴν ἐκτίμησιν τῆς ἀξίας τῶν τελωνιζομένων πραγματειῶν λαθῶν τῶν συντασσομένων γενικῶν τοῦ ἐμπορίου πινάκων, μόνον τὰ ἐξαγόμενα τούτων ἀρκοῦσιν εἰς διαφώτισιν.

Ἡ καταμέτρησις τῶν κατὰ τὴν χώραν ἡμῶν εἰσαγομένων καὶ ἐξαγομένων πραγματειῶν ἐνεργεῖται διὰ τῆς ἡμετέρας ἀγοραίας ἀξίας κατὰ πᾶσαν τελωνιακὴν αὐτῶν διόδον. Τοιουτρόπως ὁ φορτῶνων ἐν Πάτραις σταφίδα Κορινθιακὴν διὰ Λονδίνον ἐγγράφεται ὡς ἐξάγων π. χ. 100 χιλ. δραχμῶν, διότι ἀντὶ τόσου τιμᾶται τὸ προϊόν του. Ἀλλὰ, μέχρις ὅτου φθάσει τοῦτο ἐν Ἀγγλίᾳ, διὰ πόσων ἐξόδων ἐπιβαρύνεται! Ἀποθῆκαι, μεσίται, ἔμποροι καὶ φόροι ἐν Ἑλλάδι, φόρτωσις, ναῦλος καὶ ἀσφάλεια, ἐκφόρτωσις ἐν Ἀγγλίᾳ, φόροι νέοι, ἀποθῆκαι, μεσίται καὶ ἔμποροι, ἐπὶ πᾶσι δὲ ὁ φυσικὸς νόμος τῆς τῶν τιμῶν ποικιλίας (ζήτησις καὶ προσφορά), ἰδοὺ διὰ τίνων μέσων ἡ ἀρχικὴ ἀξία τῶν ἐξαχθεισῶν 100 χιλ. δρ. δύναται νὰ ἀναβῇ ἐν Λονδίνῳ εἰς 150 καὶ πλέον χιλ. δραχμῶν.

Ἀφ' ἐτέρου ὁ ἐκφορτῶνων ἐν Πειραιεὶ ὑφάσματα Ἀγγλικά ἐγγράφεται ὡς εἰσάγων π. χ. 150 χιλ. δραχμῶν, διότι ἀντὶ τόσου τιμᾶται τὸ ἐμπόρευμα τοῦ ἢ ἀγορὰ ἡμῶν. Ἐν τούτοις πόσαι δαπάναι ἀπὸ τῆς πρώτης ἐξ Ἀγγλίας

κινήσεως αὐτοῦ μέχρι τῆς διὰ τοὺς ἡμετέρους καταναλω-
τάς ἐκθέσεως του! Πόσα πρόσωπα μεσολαβοῦσι, δικαιοῦ-
μενα εἰς ἀνάλογον κέρδος ἐν τῷ μεταξύ! Τοιουτοτρόπως
συμβαίνει, ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου παραδείγματος, ὥστε ἐνῶ πλη-
ρόνομεν πρὸς τὴν Ἀγγλίαν ὅ,τι ἐλάβομεν παρ' αὐτῆς, οἱ
πίνακες μαρτυροῦσι, ὅτι ἐπληρώσαμεν περιπλέον 50 χιλ.
δραχμῶν. Ἀρκεῖ ἤδη νὰ ἐκτείνῃ ἕκαστος τὴν συγκεκρι-
μένην ταύτην παρατήρησιν ἐπὶ τοῦ ὅλου τῆς εἰσαγωγῆς
καὶ ἐξαγωγῆς, ἵνα πεισθῇ «ὅτι πάντοτε τὰ προϊόντα τῶν
λαῶν ἀνταλλάσσονται πρὸς ἄλλα προϊόντα». Καὶ δυνατόν
μὲν χώρα τις προσκαίρως κατὰ τὴν διεθνῇ αὐτῆς συναλλα-
γὴν νὰ καθυστερήσῃ πρὸς ἑτέραν, ταχέως ὅμως θὰ ἐπέλθῃ
ἡ ἰσορροπία, καὶ τόσον τοῦ λοιποῦ θὰ εἰσάγῃ αὕτη ὅσον θὰ
δύναται νὰ ἐξάγῃ.

Ἡ χρησιμότης τῶν πινάκων τῆς κινήσεως τοῦ ἐξωτερι-
κοῦ ἐμπορίου εἶναι οὐσιωδῶς σχετικῇ. Ἐνῶ ἀφ' ἑνὸς κατὰ τὰ
ἀνωτέρω ὁδηγοῦσιν οὗτοι εἰς τὸ κολοσσαῖον λάθος τῶν
332 ἑκατομ. δραχμῶν, ἀφ' ἑτέρου ἀποκαλύπτουσι μεγί-
στης οἰκονομικῆς σημασίας ἀλήθειαν, τὴν μείζονα τοῦτέστι
ἐν τ α σ ι ν τῆς ἡμετέρας ἐξαγωγῆς κατὰ τὴν δευτέραν
τοῦ ἐν λόγῳ χρονικοῦ διαστήματος πενταετίαν· διότι κατ'
αὐτὴν ἡ μὲν εἰσαγωγή αὐξάνει κατὰ δρ. 123 009 822, ἡ
δὲ ἐξαγωγή ἀναβιβάζεται κατὰ δρ. 115 498 943, ἐλατ-
τουμένη δὲ ἐν τῇ προόδῳ κατὰ μόλις $7 \frac{1}{2}$ χιλ. δραχμῶν,
εἰς περίπτωσιν καθ' ἣν ἐν τῇ πρώτῃ μὲν πενταετίᾳ ἡ εἰσα-
γωγή διετέλει πρὸς τὴν ἐξαγωγήν (εἰς ἑκατομμύρια) ὡς
334 : 192, ἐν τῇ δευτέρᾳ δὲ ὡς 477 : 308. Ἡ ἀναλογία
τῆς τοιαύτης ἀναπτύξεως τῆς ἡμετέρας ἐξαγωγῆς εἶναι ἀ-
σφαλὲς γνῶρισμα τοῦ νεωτέρου οἰκονομικοῦ ἡμῶν βίου
ὑπὸ τὴν ἐποψιν τῆς ἐθνικῆς ἐργασίας, ἥτις παράγει ἤδη
πλειότερα.

Ὅσον ἀφορᾷ τὸ κέρδος τῆς ἡμετέρας διεθνoῦς συναλλα-
γῆς, ἐνῶ κατὰ τὴν δευτέραν πενταετίαν εἰργάσθημεν πλειό-
τερον, δὲν εἰσηγάγομεν κατ' αὐτὴν ἀναλόγως καὶ πλειό-
τερον. Ὅταν κατὰ τὴν πρώτην πενταετίαν, ἐξαγαγόντες 192

ἑκατομμύρια, εἰσηγάγομεν 354, ὥς συνέβη ὥστε κατὰ
τὴν δευτέραν, ἐξαγαγόντες 308, νὰ εἰσαγάγωμεν μόνον
477; Ἡ δυσαναλογία προφανής. Πρέπει λοιπὸν νὰ ὑποθέ-
σωμεν, ἡ ὅτι τὰ ἡμέτερα προϊόντα ἐπωλήθησαν ἐν γένει εὐ-
θηνότερον ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ κατὰ τὴν δευτέραν πενταετίαν, ἢ
ὅτι κατ' αὐτὴν τὰ ξένα προϊόντα ἀνετιμήθησαν ἐν Ἑλλάδι.

Ἀνεξαρτήτως ὁμως τῶν περὶ τὰς τιμὰς φυσιολογικῶν
ἐκάστης ἀγορᾶς περιπετειῶν, ἡ ἀνάπτυξις τῆς ἡμετέρας ἐξα-
γωγῆς, συνδυαζομένη πρὸς τὸ εὐονώτερον τῶν πραγμα-
τειῶν τῆς, ἐξηγεῖ σημαντικώτατον οἰκονομικὸν νόμον,
καθ' ὃν ὅσω ἀναπτύσσονται οἱ λαοί, τόσω τὰ προϊόντα αὐ-
τῶν ἀποβαίνουσιν προσιτώτερα. Ὁ μὲν βάρβαρος πωλητῆς
θέλει νὰ ὠφεληθῇ ἐξ ὀλίγων πολλὰ, ὁ δὲ πεπολιτισμένος
ἐκ πολλῶν πλεῖστα. Ὁ μὲν πρῶτος ἀναβιβάζει τὰς τιμὰς,
ὁ δὲ δεύτερος τὰς καταβιβάζει. Τοιουτοτρόπως ὅ,τι συμβαί-
νει μεταξύ τῶν ἀτόμων συμβαίνει καὶ μεταξύ τῶν λαῶν.
Ἡ ἀληθὴς πρόοδος τῶν νεωτέρων χρόνων συνίσταται εἰς
τὴν παραγωγήν ὅσον ἔνεστι πλειοτέρων καὶ τὴν πώλησιν
ὅσον ἔνεστι εὐθηνότερων.

ΝΑΥΤΙΚΗ ΠΙΣΤΙΣ.

Γνώρισμα ὁρθῶς τεταγμένης νομοθεσίας εἶναι ὅταν ὁ
μηχανισμὸς αὐτῆς συντρέχει εἰς τὴν ἀσφαλῆ καὶ εὐκόλον
κυκλοφορίαν τῶν κεφαλαίων. Ὅσω τελειότερον ἐκτελεῖ τὴν
ἀποστολὴν τῆς ταύτης, τόσω αἱ περιουσίαι ἐξασφαλίζον-
ται πρὸς τὴν ἀπολαυστικὴν δὲ κατὰ Ἀριστοτέλην καὶ
χρηστικὴν αὐτῶν ιδιότητα προσποκτῶσι τὴν δραστηριό-
τητα κυριωτάτων πιστωτικῶν ὀργάνων. Κατὰ τοῦτο ἡ
πρόοδος τῶν νεωτέρων χρόνων εἶναι ἀνεπίδεκτος ἀμφισβή-
τησεως· καὶ ἐν τούτοις ἡ τελειότης ἀνήκει πάντοτε εἰς τὸ
μέλλον· ὑπάρχει δὲ σπουδαιοτάτη ἀνωμαλία ἐν τῇ μεταξύ
τῶν χερσαίων καὶ θαλασσίων περιουσιῶν ἀναγκαία οἰκono-
μικῇ ἀρμονίᾳ. Ἐνῶ ἀσήμαντος ἐπὶ τῆς ξηρᾶς οἰκία παρέ-

χει πρὸς τὸν κύριον αὐτῆς τὴν εὐκολίαν τῆς ὑποθήκης, δύνασθε νὰ ἔχητε ἐπὶ τῆς θαλάσσης πολυτιμωτάτην κινητὴν οἰκίαν (πλοῖον), χωρὶς νὰ δύνασθε νὰ ὠφεληθῆτε, ὑποθηκεύοντες τὴν πραγματικὴν αὐτῆς πίστιν. Ἐπιτρέπεται ὑμῖν ἡ ἐνεχυρίασις τῆς θαλασσίας ταύτης περιουσίας, ὑπὸ ἓνα ὅμως ὅρον, τῆς παραδόσεως τῆς τοὔτέστι εἰς χεῖρας τοῦ δανειστοῦ, εἰς περίπτωσιν καθ' ἣν κατεσκευάσατε τὸ πλοῖον σας, ὅπως τὸ μεταχειρισθῆτε. Τότε ἐπινοεῖτε εἰκονικὰς πωλήσεις, καὶ ἀπὸ κυρίου γίνεσθε ἀντιπρόσωπος. Πάντα ὅμως ταῦτα δὲν εὐκολύνουσι τὴν ναυτικὴν βιομηχανίαν, διότι ἀπ' ἐναντίας ἐμπλέκουσιν αὐτήν.

Ὑπάρχει ἐν τούτοις εἰδική τις ἐπὶ τῶν πλοίων πιστωτικὴ ὁδὸς ἀξία ἰδιαιτέρας ἐρεύνης. Ἐννοῶ τὸ ναυτικὸν δάνειον, κατὰ τὸ ὅποιον πρέπει νὰ ἐκτεθῇ τὸ πλοῖον εἰς θαλασσίους κινδύνους. Ἀμα τοῦτο μένει ἐν τῷ λιμένι, εἶναι περιουσία, οὕτως εἰπεῖν, νεκρά. Ὑποθεθῆσθω ὅμως, ὅτι ἐξέρχεται εἰς πλοῦν καὶ ὅτι εὐδοῦται τότε κατὰ τὸ ἄρθρον 5 τοῦ ἀπὸ 13 ὁβρίου 1851 νόμου τὰ νεώτερα δάνεια προτιμῶνται τῶν προγενεστέρων, ὅλα δὲ ἀποβάλλουσι τὸ προνόμιόν των, εἰάν, πρὶν ἢ ἐξοφληθῶσι, τὸ πλοῖον ἐπιχειρήσῃ νέον πλοῦν, διότι τὰ νέα τούτου δάνεια κατισχύουσι τῶν προηγουμένων, τὰ ὅποια καθ' ἑαυτὰ κατατάσσονται πλέον ἐν τῇ σειρᾷ τῆς ἐν τῷ βιβλίῳ τῶν ναυτοδανείων ἐγγραφῆς. Ἡ τελευταία πρόνοια καλὴ, ὑποθέτει ὅμως ὅτι τὰ αἰετοτε ἀνανεούμενα καθ' ἕκαστον πλοῦν δάνεια ἀφίνουσιν ἱκανὸν τόπον διὰ τὰς ἐλπίδας τῶν προηγουμένων. Ὡστε ὅπως εἶναι ὠργανισμένη ἡ ναυτικὴ ἡμῶν πίστις, ὁ δανειστῆς πρέπει νὰ κατὰγῃται ἐκ τοῦ πολυομιᾶτου Ἀργου, ὅστις, λέγεται, ὅτι δὲν ἐκοιμᾶτο ποτέ.

Βεβαίως ἡ προτίμησις αὕτη τῶν μεταγενεστέρων δανείων ἀπορρέει ἐκ τῆς ἀρχῆς καθ' ἣν ὅ,τι χρησιμεύει πρὸς συντήρησιν τοῦ ὑπεγγύου πράγματος διατελεῖ εἰς πρῶτιστον λόγον, ἀφοῦ ἀνευ αὐτοῦ τὸ πρᾶγμα θὰ κατεστρέφετο. Ἀλλ' ἡ ἀρχὴ αὕτη λειτουργεῖ καὶ ἐπὶ τῆς ξηρᾶς (ἄρθ. 941 § 2, 991 τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας), χωρὶς διὰ τοῦτο ἡ

ὑποθήκη νὰ παρέμβάλλῃ προσκόρματα (ἄρθ. 48 τοῦ ἀπὸ 11 Αὐγούστου 1836 νόμου) εἰς τὴν κανονικὴν ἀνάπτυξιν τῶν συντηρητικῶν δικαιωμάτων, ἐνῶ ἀφ' ἑτέρου εἶναι δραστηριώτατον μέσον εἰς ἀνάπτυξιν τῶν πιστωτικῶν. Ἡ δυσκολία τοῦ ἡμετέρου νομοθέτου εἰς ἐπέκτασιν τῆς ὑποθήκης καὶ ἐπὶ τῶν πλοίων ἐξηγεῖται ἐκ τῆς περὶ τὴν διάκρισιν τῶν κτημάτων ἐπιμελείας αὐτοῦ. Ἀφοῦ ἐκῆρυξε τὰ πλοῖα κινητὰ, συμβουλευθεὶς κατὰ τοῦτο τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων, ἐθεώρησεν ὡς ἀσυμβίβαστον πρὸς τὴν ὑποθήκην τὴν κινητὴν τῶν ὑπεγγύων ιδιότητα. Ἐν τῇ ἐννοίᾳ τοῦ νομοθέτου ἡ ὑποθήκη εἶναι ἀχώριστος ἐκ τῆς ιδέας τοῦ ἀκινήτου, διότι, καθὼς παρατηρεῖ ὁ κ. Καλλιγᾶς (Συστ. Ρωμ. Δικ. τομ. 2 § 388) «τὰ ἀκίνητα μόνον δύνανται νὰ ἐκπληρώσουν τὰς συνθήκας τῆς δημοσιότητος καὶ εἰδικότητος.» Ἐννοῶ τὰς συνθήκας ταύτας, ὅταν ἐν τῷ Ἀθηναϊκῷ Δικαίῳ ἡ ὑποθήκη ἐστηρίζετο ἐπὶ λιθίνων ἐπιγραφῶν (ὅροι), πρὸς τὰς ὁποίας ἡ ἀκίνησις τοῦ ὑπεγγύου πράγματος εἶναι τῷ ὄντι ἀναπόφευκτος. Ὅταν ὅμως ἡ δημοσιότης καὶ ἡ εἰδικότης τῆς ὑποθήκης στηρίζεται ἐπὶ βιβλίων εἰς γνῶσιν ὅλου τοῦ κόσμου, δὲν νομίζω ἀνέφικτον τὴν ἐπέκτασιν τῆς ὑποθήκης καὶ εἰς κατηγορίαν κτημάτων κινητῶν, ὁποῖαν ἀποτελοῦσι τὰ πλοῖα, μάλιστα μετὰ τὴν ἀπόδειξιν τῆς πρὸς τὰ βιβλία τῶν ναυτοδανείων εὐπειθείας αὐτῶν.

Ἡ μεταξὺ τῆς ὑποθήκης καὶ τῶν πλοίων νομικὴ ἁρμονία δὲν εἶναι φανταστική. Ἀνεξαρτήτως τῆς γενικῆς ιδέας, τὴν ὁποίαν ἐπὶ τοῦ προκειμένου παρέχει ἡ ἐφαρμογὴ τῆς Ρωμαϊκῆς ὑποθήκης καὶ ἐπὶ κινητῶν (9 Πανδεκτῶν 20, 1), αἱ νεώτεραι νομοθεσίαι δὲν ἐδίστασαν νὰ ἐπεκτείνωσι τὰ εὐεργετήματα τοῦ ὑποθηκικοῦ θεσμοῦ καὶ ἐπὶ τῶν πλοίων. Τοιοῦτοτρόπως ἡ Ἀγγλία κατὰ τὸ 1854 διὰ τῆς νέας ἐπὶ τοῦ ἐμπορικοῦ ναυτικοῦ νομοθεσίας τῆς ἐμόρφωσε τέλειον σύστημα τῆς ἐπὶ τῶν πλοίων ὑποθήκης, τὴν ὁποίαν παρεδέχθη καὶ ἡ Γερμανία κηρύξασα τὰ πλοῖα ἀκίνητα. Βεβαίως δὲν ἀρμόζει εἰς τὸν νομοθέτην, ἵνα, ὅταν ὅλος ὁ κόσμος βλέπει τὴν κίνησιν τῶν πλοίων ἐπὶ τῆς κυανῆς θα-

λάσσης, παρεμβαίνη αὐτὸς ὅπως βεβαιώσῃ τὸ ἐναντίον. Ὁ Γερμανὸς νομοθέτης ἠδύνατο λοιπὸν χωρὶς νὰ διαταράξῃ τὴν φυσικὴν τῶν πραγμάτων τάξιν, νὰ καλέσῃ εἰς τὸν δεῖπνον τῆς ὑποθήκης μεταξὺ τόσων ἀκινήτων καὶ τὰς πλεούσας οἰκίας. Ἐν τούτοις τὸ οὐσιῶδες εἶναι ὁ οἰκονομικὸς ἐπὶ τοῦ προκειμένου σκοπὸς, τοῦ ὁποίου ἡ νεωτέρα ἀνάπτυξις ὑπεβλήθη τελευταῖον καὶ ἐνώπιον τῆς Γαλλικῆς Ἐθνοσυνελεύσεως ἐν νομοσχεδίῳ, ὅπερ προοιμίασεν ἀπὸ τοῦ 1870 εἰδικὴ περὶ τῶν ναυτικῶν ἀναγκῶν ἐπιτροπὴ.

Ἡ λογικὴ τοιούτων παραδειγμάτων πρὸς ἔθνος ναυτικώτερον καὶ τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Γερμανίας, πρωταγωνιστοῦν μάλιστα ἐν τῇ Μεσογείῳ θαλάσσῃ, κέκτηται τοιαύτην δύναμιν, ὥστε δὲν ἀμφιβάλλω, ὅτι μεταξὺ τῶν πρώτων ἐργασιῶν τῆς Βουλῆς αὐτοῦ ἔσεται ἡ καθόπλισις τῆς ναυτικῆς ἡμῶν βιομηχανίας διὰ τοῦ μεγάλου τῆς ὑποθηκικῆς πίστεως μοχλοῦ, ἅφ' ἧς στιγμῆς ἄρχεται ἡ κατασκευὴ τοῦ πλοίου, ἡ ὑποθήκη εἶναι ἕτοιμος νὰ χορηγήσῃ τὴν συνδρομὴν αὐτῆς, ἀνοίγουσα νέαν ἐποχὴν διὰ τὰ ναυπηγεῖα τῆς Ἑλλάδος, τὰ ὁποῖα θὰ λάβωσι τοιουτοτρόπως ἰδιαιτέραν ζωὴν. Ἀλλὰ τὸ πλοῖον περιμένει εἰς τὸν λιμένα; Ἡ ὁδὸς τῶν κεφαλαίων ἀνοικτὴ καὶ ὁ ἰδιοκτήτης ἔχει πρόχειρον τὴν ὑποθήκην αὐτοῦ εἰς περαιτέρω ἀνάπτυξιν τοῦ θαλασσίου ἐμπορίου του. Ὑποθεθίσθω ὅμως, ὅτι τὸ πλοῖον διατελεῖ εἰς πλοῦν. Πῶς τότε ὁ ἰδιοκτήτης θὰ μεταχειρισθῇ τὸ πιστωτικὸν ὄργανόν του; Μήπως δὲν δύναται πρὸ τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ πλοίου του διὰ καταλλήλου τῶν ὑποθηκικῶν βιβλίων μηχανισμοῦ νὰ κρατήσῃ παρ' ἑαυτῷ τὴν εὐκολίαν πρὸς δανεισμὸν δεδομένης ποσότητος; Ἀλλὰ δύναται νὰ εἴπῃ τις, ὥραϊα ὑποθήκη ἡ τοῦ πλοίου, ὅταν ἡ πρώτη καταιγὶς τὸ συντρίβῃ ἐπὶ τῶν σκοπέλων! Θὰ παρέπεμπον ἐν τούτοις αὐτὸν εἰς τὰς συμφωνίας τῶν δανειστῶν τῆς ξηρᾶς περὶ προασφαλίσεως τῶν ἐνυποθήκων οἰκιῶν κατὰ τοῦ πυρὸς, ἵνα ἐφησυχάσῃ οὕτω ἐκ τῶν κινδύνων τοῦ ὕδατος.

Ἡ ναυτικὴ βιομηχανία εἶναι τὸ προαιώνιον στάδιον τοῦ

ἐθνικοῦ ἡμῶν μεγαλείου, καὶ ἡ πίστις τὸ κυριώτερον ἔρεισμα αὐτῆς. Ὅποιανδήποτε τροπὴν καὶ ἐὰν ἔλαβον αἱ ἰδέαι περὶ Ἑλληνικῆς ἡγεμονείας ἐν τῇ Ἀνατολῇ, ἡ φύσις τῶν πραγμάτων εἶναι ὁποῖα πρὸ 50 καὶ 70 ἐτῶν καὶ ἔτι πλέον πρὸ δύο χιλιάδων καὶ ἐπέκεινα. Ἡ δύναμις τῆς Ἑλλάδος εἶναι τὰ ξύλινα τεῖχη της. Δὲν ἠξέύρω ἂν ὁ εἰπὼν τοῦτο ᾔτο ψευδῆς ἢ ἀληθὲς θεὸς (ὁ ἐν Δελφοῖς). Ὅλη ἐν τούτοις ἡ ἱστορία μαρτυρεῖ, ὅτι τοιαύτη εἶναι ἡ ἀλήθεια. Καὶ εἶμαι βέβαιος, ὅτι ὅσοι ἐσπούδασαν τὰ στοιχεῖα τῆς ἀληθείας ταύτης ἐννοοῦσι πόσῃς περισκέψεως χρῆζουσι τὰ ναυτικὰ ἡμῶν πράγματα καὶ ἐπὶ πᾶσιν ἡδημιουργικῇ κατ' αὐτὰ πίστις, μεταξὺ τῶν βοηθημάτων τῆς ὁποίας ἐλπίζω νὰ μὴ λησμονηθῇ καὶ τὸ προκείμενον.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΦΘΟΡΑ.

Πολλάκις ἐθαύμασα πῶς πρὸ εἰκοσιπενταετίας μὲν οἰκογένειαι, διαθέτουσαι ἐν Ἑλλάδι ἐνιαύσιον εἰσόδημα οὐχὶ ἀνώτερον τῶν 2 χιλ. δραχμῶν, καὶ καλὴν κατεῖχον ἐν τῇ κοινωνίᾳ θέσιν, καὶ πολυαρίθμους θυγατέρας ἀπεκαθίστων, καὶ κληρονομίαν εὐλογοφανῇ κατέλειπον· νῦν δὲ τετραπλάσια καὶ πενταπλάσια εἰσοδήματα οὐδὲ τὸν ἀνετον βίον τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἀσφαλίζουσιν, οὐδὲ πρὸς τὰς εἰρημένας οἰκογενειακὰς ἀποκαταστάσεις δύνανται σχετικῶς νὰ ἀτενίσωσι! Βεβαίως ἐν τῷ κοινωνικῷ μηχανισμῷ παρεισέδυσαν περιστάσεις ἰδιαίτεραι, ἵνα, ἐνῶ ἅφ' ἐνὸς ἡ εὐπορία προχωρεῖ, ἅφ' ἐτέρου περιορίζωνται τὰ οἰκονομικὰ ἀποτελέσματα ταύτης.

Ἡ καθολικὴ ἀνάπτυξις τῆς Ἑλληνικῆς περιουσίας δύναται ἰδιαιτέρως νὰ βεβαιωθῇ διὰ τῆς πρὸς διαφόρους ἐποχὰς συγκρίσεως τοῦ ἐξαγωγικοῦ τῆς χώρας ἐμπορίου καὶ τοῦ δημοσίου ταύτης θησαυροῦ. Ὅσον μὲν ἀφορᾷ τὸ πρῶτον, ἀπὸ 11 000 000 δρ. κατὰ τὸ 1845 (Lecointe Οἰκονομικὴ

περί Ἑλλάδος Μελέτη σελ. 122), κατὰ τὸ 1871 ἀνέβη εἰς δρ. 76 382 704 (ἰδ. Γεν. Πίνακας). Ὅσον δὲ ἀφορᾷ τὰ δημόσια εἰσοδήματα, ἀπὸ δρ. 14 515 000 κατὰ τὸ 1845 (Lecointe αὐτ. σελ. 202), προϋπελογίσθησαν ταῦτα κατὰ τὸ 1873 εἰς δρ. 35 757 000. Τοιούτοτρόπως μεταξὺ τῶν δύο περιόδων τὸ μὲν ἐμπόριον ἡμῶν ἐπταπλασιάσθη, ὁ δὲ δημόσιος θησαυρὸς ἐτριπλασιάσθη. Τοιαύτη εἶναι ἡ ἀπόδειξις τῆς νέας ἡμῶν οἰκονομικῆς δυνάμεως, ἥτις, ὑποτιθεμένου ὅτι τὸ ἀνωτέρω εἰσόδημα τοῦ κράτους ἀποτελεῖ τὸ δέκατον τοῦ ὅλου τῆς χώρας εἰσοδήματος, δύναται νὰ ὑπολογισθῇ εἰς 357 570 000 δρ. Ἀρα γε ἡ οἰκονομικὴ αὕτη ἀνάπτυξις συμβαδίζει μετὰ τῆς ὀρθῆς χρήσεως τῆς ἐξ αὐτῆς ἐθνικῆς περιουσίας;

Τὸ κοινωνικὸν τοῦτο πρόβλημα ἀπησχόλησε τελευταῖον, ἐπὶ μείζονος κατὰ πολὺ κλίμακος παρατηρήσεων, τὸν Κ. William Hoyle, ὅστις, διαιρέσας τὴν οἰκονομικὴν παραγωγὴν τῆς Ἀγγλίας εἰς τρεῖς περιόδους, ἀπὸ μὲν τοῦ 1768—1772 ὑπελόγισε τὴν ἐξαγωγὴν αὐτῆς εἰς 84 354 636 λιρ. στερλ. ἀπὸ δὲ τοῦ 1843—1846 εἰς 287 481 487 λιρ. στερλ. ἀπὸ δὲ τοῦ 1868—1872 εἰς 1 047 697 977 λιρ. στερλ. Τοιούτοτρόπως ἡ Ἀγγλικὴ ἐξαγωγή ἀπὸ μὲν τῆς πρώτης μέχρι τῆς δευτέρας περιόδου, ἦτοι ἐν διαστήματι 75 ἐτῶν, ἠϋξήσε κατὰ 340 τοῖς %, ἀπὸ δὲ τῆς δευτέρας μέχρι τῆς τρίτης περιόδου, ἦτοι ἐν διαστήματι 25 ἐτῶν, ἠϋξήσε κατὰ 360 τοῖς %. « Ποῖα εἶναι, λέγει ὁ Κ. Hoyle, ἐνώπιον τηλικούτων ἀριθμῶν τὰ ἠθικὰ καὶ κοινωνικὰ ἀποτελέσματα τῆς ἀπείρου ταύτης κινήσεως τῶν περιουσιῶν; Ἐπὶ τόσον εὐρείας βάσεως ἔπρεπεν ἕκαστος νὰ ζῇ εὐκόλως καὶ ἡ πτώχεια νὰ ἐκλείψῃ ἐκ τοῦ μέσου ἡμῶν, ἀν δὲ αὕτη ἀπηντᾷτο εἰσέτι, οὐδὲν ἔπρεπε νὰ εἶναι εὐκολώτερον τῆς ἐξαλείψεως τῆς διὰ τῶν μέσων τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς βιομηχανίας. Ἀπ' ἐναντίας γνωρίζομεν ὅτι πολὺ ἀπέχομεν τοιούτων ἀποτελεσμάτων καὶ ὅτι ἡ φοβερώτερα ἐνδεῖα βασιλεύει ἐν ταῖς πόλεσι καὶ ἐν τοῖς χωρίοις ἡμῶν, ὅτι ἡ τάξις τῶν γεωργικῶν ἐργατῶν δὲν ἀπολαμβάνει ἀρκούντα

ἡμερομίσθια, μόλις ἐκ τοῦ ἰδρώτος αὐτῆς ἀποζῶσα, καὶ ὅτι ἐν ταῖς βιομηχανικαῖς πόλεσιν εὐρίσκεται πάντοτε σπουδαῖα τοῦ πληθυσμοῦ μερίς κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ὑπαίτιως εἰς τοὺς ὄνυχας πτωχείας ὀδυνηρᾶς. Ἐνῶ δὲ οἱ πλούσιοι καθίστανται ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν τῶν ἐκτεθέντων τεραστίων ἀριθμῶν ἔτι μᾶλλον πλουσιώτεροι, οἱ πτώχοι μεταπίπτουσιν εἰς μείζονα πτωχείαν, ἐὰν πιστεύσωμεν τοὺς πίνακας τῆς Καταστατικῆς. »

Βεβαίως συγκρίνοντες τὸν ἀριθμὸν τῶν νῦν πλουσίων πρὸς τὸν ἐν παλαιότερα ἐποχῇ, τὰς τάξεις τῶν νῦν εὐπόρων καὶ τῶν νῦν ἐνδεῶν πρὸς τὰς ἀντιστοίχους τάξεις τῶν χρόνων ἐκείνων, καθ' ἃς ἡ ἐνδεῖα ἦτο ἀποχρῶν εἰς δουλείαν λόγος, δηλαδή εἰς στέρησιν τοῦ πολυτιμωτέρου ἀγαθοῦ τοῦ ἀνθρώπου, τῆς ἐλευθερίας, βεβαίως ἡ εἰκὼν τοῦ Ἀγγλοῦ κοινωνιολόγου ἔχει τί ὑπερβολικόν. Δὲν ἔπεται ὁμως ἐντεῦθεν, ὅτι αἱ γραμμαὶ αὐτῆς δὲν εἶναι βεβαμμέναι διὰ τοῦ χρώματος τῆς ἀληθείας. Κατὰ πᾶν βῆμα βλέπει τις ἀνθρώπους φιλοπονωτάτους, εὐφροσύναιους, κατατρίβοντας τὸν ἑαυτῶν βίον εἰς ἀπόκτησιν μόλις τῶν πρὸς τὸ ζῆν, ἐνῶ ἄλλοι ἄνθρωποι, ἥττον ἐργατικοί, ἥττον εὐφρεῖς καὶ τὸ χεῖριστον ἥττον τίμιοι, μεγάλας ἐν ὀλίγῳ διαστήματι χρόνου συσσωρεύουσι περιουσίας. Ἀρκεῖ νὰ εὐρεθῇ τις ἐν καιρῷ καταλλήλῳ κάτοχος δεδομένης περιουσίας, ἵνα ταχέως πολλαπλασιάσῃ αὐτήν. Αἱ βιωτικαὶ σχέσεις ἐξασκοῦσι μεγάλην ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἐπιρροήν. Ἡ κληρονομία, ἡ ἀναγκαία αὕτη τῆς οἰκογενείας καὶ τῆς ἰδιοκτησίας ἔνωσις, ἀποτελεῖ τὴν στέγην τῆς οἰκοδομῆς. Τί θέλετε νὰ πράξῃ ἡ νεαρὰ διάνοια, ὅταν εἰς πᾶν αὐτῆς βῆμα ἀπαντᾷ τὸν τόπον κατειλημμένον; Ἀληθῶς αὕτη πολλάκις ἠνέωξε, δι' ὧν τῶν παρεμβαλλομένων ἐμποδίων, ρήγμα ἱκανὸν, ὅπως ἀποτελέσῃ ἰδιαίτερον στάδιον δι' ἑαυτήν καὶ τοὺς ὀπαδοὺς τῆς. Ἀλλ' ὁμοιάζει τὰ κύματα τοῦ ὠκεανοῦ, τὰ ὁποῖα μετ' οὐ πολὺ ἐξαφανίζονται εἰς τὴν καθολικὴν κίνησιν τοῦ μεγάλου τῶν ὑδάτων ὄγκου, τὴν παράγουσαν τὰ ἰσχυρὰ τῆς θαλάσσης ρεύματα. Οὕτω καὶ ἐν τῷ οἰκονομικῷ τῆς ἀν-

Θρωπότητος βίω υπάρχουν φυσικά τινα ρεύματα. "Όταν εἶναι τις πολὺ κάτω καταβαίνει πλειότερον καὶ ταχύτερον· εἶναι ἤδη ἐντὸς τοῦ κρημνοῦ. "Όταν δὲ πλέῃ εἰς τὰ ἀνώτερα τοῦ ρεύματος μέρη, τότε καὶ τὰ ὕδατα καθαρώτερα, καὶ ὁ ὀρίζων εὐρύτερος, καὶ ὁ θύρυβος τῆς καταστροφῆς ἀπώτερος.

Τοιαύτη ἡ φύσις τῶν πραγμάτων. Θέλομεν ὁμῶς ἰδεῖ, ὅτι καὶ ὁ ἄνθρωπος δὲν συμβάλλει ὀλίγον διὰ τῆς μικρὸν κατὰ μικρὸν ὑπερβολικῆς ἐντάσεως, τὴν ὁποίαν μεταδίδει εἰς τὴν οἰκονομικὴν φθορὰν τῶν πέριξ αὐτοῦ ἀγαθῶν. Ἡ οἰκονομικὴ φθορὰ προέρχεται, κατὰ τὸν K. Hoyle, ἢ ἐξ ἀμελείας, ἢ ἐξ ἐλλείψεως τάξεως, ἢ ἐκ κακῆς χρήσεως. Δυνάμεθα δὲ νὰ διαιρέσωμεν τὰ φαινόμενα εἰς σχετικὰ πρὸς τὴν τροφήν, τὴν ἐνδυμασίαν καὶ τὴν κατοικίαν. "Όσω προβαίνει ὁ αἰὼν, τόσω ἡ τράπεζα ἡμῶν ἀποκτᾷ τί συμβαριτικόν. Ὁ ρητινίτης τοῦ λαοῦ βαθμηδὸν φεύγει ἐκ τῆς τραπέζης καὶ τοῦ μετρίως εὐπόρου, τὰ ἀκριβώτερα πνευματώδη ποτὰ εἰσάγονται ἐν κοινοτέρᾳ χρήσει (563 236 δρ. ἐπληρώσαμεν κατὰ τὸ 1868 εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν βιομηχανίαν) καὶ τὰ ὀλιγαρχῆ τῶν πατέρων ἐδέσματα φαίνονται εἰς ὑπερβολὴν γλίσχρα, οὐχὶ πρὸς τοὺς ἐγγόνους, ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς υἱοὺς αὐτοῦς! Πόσα φορέματα δὲν ἀπαντᾷ τις καθ' ὁδόν, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ δύνατο νὰ ἀφαιρέσῃ τὰ τρία πολλάκις τέταρτα τῆς ἀξίας χωρὶς βλάβην τοῦ σκοποῦ τῆς χρήσεως! Τὰ πολυτελῆ ὑφάσματα, τὰ χρυσὰ κοσμήματα καὶ οἱ πολύτιμοι λίθοι εἶναι ἰδιαιτέρα τῆς ἡμετέρας κοινωνίας πληγὴ. Βλέπω ἀνθρώπους ὑγιεστάτους, περιφερομένους ἐφ' ἀμάξης, μόνον καὶ μόνον ἵνα βλέπωσι τοὺς λοιποὺς ἐξ ὕψους ἡμίσεος τὸ πολὺ μέτρου. Φεῦ! οὔτε ψυχὸς οὔτε πληγὴς τοὺς κυριεύει, ἐνῶ ἠδύναντο νὰ ἀπολαύσωσι τὴν φύσιν, καταβαίνοντες ἐκ τοῦ τροχοῦ καὶ διασκελίζοντες τὴν γῆν. Ὁ K. Hoyle ἰσχυρίζεται, ὅτι ὁ ἔχων ἵππους καὶ ἀμάξας χάριν ματαιότητος εἶναι ἐνοχος οἰκονομικῆς φθορᾶς, ὡς ἐπίσης καὶ ὁ ἐργάτης, ὅστις δυνάμενος νὰ μεταβῇ ποῦ διὰ τῶν ποδῶν του, προτιμᾷ νὰ δαπανήσῃ μέρος τοῦ ἡμερομισθίου του εἰς τὸ λεωφορεῖον.

Βεβαίως οἱ πλούσιοι ἔχουσιν ἰδιαιτέραν μέθοδον, καὶ ἀκούω ὅτι πολλοὶ διὰ μέσου αὐτῶν ζῶσι. Τὸ ζήτημα εἶναι πάντοτε τὸ ἴδιον. Ἡ οἰκονομικὴ φθορὰ περιλαμβάνει μικροὺς καὶ μεγάλους, πλουσίους καὶ πτωχοὺς· ὅταν δὲ δύναται τις νὰ κατοικῇ εἰς εὐάερον καὶ ἐπαρκῇ οἰκίαν, δὲν πρέπει νὰ ἀρνηθῇ ὅτι ἐνεργεῖ οἰκονομικὴν φθορὰν, ἀνεγείρων οἰκίαν, τῆς ὁποίας σπουδαῖον μέρος κεφαλαίου δαπανᾷται εἰς κοσμήματα καὶ εἰς ἐπίδειξιν. Θέλετε γενικώτερον κοινωνικὸν δείγμα; Εἰσέλθετε εἰς τὰς αἰθούσας τοῦ νεωτέρου ἡμῶν βίου· θὰ ἐκλάβητε αὐτὰς ὡς παραρτήματα ἐμπορικῶν καταστημάτων. Εἰσέλθετε καὶ ἐνδότερον ἔτι· δὲν ἀρνοῦμαι, ὅτι θὰ ἀπαντήσητε τὸν ἀέρα τῆς εὐπορίας. Θὰ σᾶς παρακάλεσω ὁμῶς νὰ προχωρήσητε ἔτι μᾶλλον, μέχρι τοῦ οἰκογενειακοῦ ταμείου. Ἐκεῖ θὰ ἀναγνώσητε τὴν φοβερὰν ἐπιγραφὴν «Σπατάλη!»

Τοιαύτης κοινωνικῆς καταστάσεως αἱ οἰκονομικαὶ συνέπειαι εἶναι πρόδηλοι. Ἐκτὸς τοῦ ὅτι ἡ σπατάλη ἀνεπαισθήτως ἐπεκτείνεται ἀπὸ τοῦ εἰσοδήματος εἰς τὸ κεφάλαιον αὐτὸ, ἵνα σμικρύνῃ βαθμηδὸν τὴν περιφέρειαν τῆς μελόυσης ἐνεργείας τούτου, συγχρόνως ἡ κατάχρησις ἐλαττώνει τὴν ἐργατικὴν τοῦ ἀνθρώπου δύναμιν. Ἡ συνήθεια εἶναι δευτέρα φύσις. Οἱ συμβαριτικῶς τρεφόμενοι, ἐνδύόμενοι καὶ κατοικοῦντες δὲν ἀγαπῶσι τὸν δραστήριον τῆς πρωίας βίον, φοβοῦνται τὰς ἀκτίνας τοῦ ἡλίου, οὐδὲ ἀντέχουσι εἰς τὰς ψυχρὰς τοῦ βορέως καὶ τὰς ὑγρὰς τοῦ νότου προσβολάς. "Όσω λοιπὸν καταπίπτει ἡ δυνάμις των, τόσω καταφεύγουσιν εἰς πλείονα μεσολαβοῦντα πρόσωπα. Τότε ἀρχονται τὰ πρῶτα συμπτώματα περιόδου, ἥτις ὀδηγεῖ τοὺς ἀπογόνους εἰς τὰς ὁδοὺς καὶ ἐξηγεῖ τίνος ἐνεκεν ὁ κόσμος εἶναι πλήρης ἐκ πεπτωκότων μεγαλείων.

Καὶ ἡ Κυβερνητικὴ δὲ μηχανὴ δὲν εἶναι μικρὸν οἰκονομικὸν βάραθρον. Ὁ K. Hoyle ἐκπλήττεται ἐνώπιον τοῦ κολοσσαίου ποσοῦ, τὸ ὁποῖον ἀπαιτεῖ ἡ συντήρησις τῆς ἐν Ἀγγλίᾳ, 2 $\frac{1}{8}$ διλιούνια δραχμῶν! Τί νὰ εἴπωμεν ὁμῶς ἡμεῖς ἐν Ἑλλάδι, καθ' ἣν ἡ Κυβέρνησις 1 $\frac{1}{2}$ ἑκατομ. ἀνθρώπων (δηλαδή

τοῦ ὀγδοηκοστημορίου περίπου τοῦ ὅλου πληθυσμοῦ τῆς Ἀγγλικῆς αὐτοκρατορίας) δεῖται πλέον τῶν 36 ἑκατομ. δραχμῶν! Ὁ λόρδος Derby ἔλεγεν «ἐπληρώσαμεν τὴν Ἀμερικανικὴν τῆς Alabama ἀποζημίωσιν πέντε σ.». Ὁ δὲ K. Hoyle προσθέτει, ὅτι θὰ ᾔτο προτιμώτερον, ἂν μὴ ἐγένετο ἡ Ἀγγλία ὑπεύθυνος καὶ ἂν ἐδαπάνη τὸ κεφάλαιον τοῦτο εἰς ὠφέλιμα ἐντὸς τοῦ τόπου ἔργα. Φεῦ! Πόσοι λαοὶ πληρώνουσι τὰ ἔξοδα τῶν κυβερνήσεων τῶν, ἐπιφυλαττόμενοι κατόπιν νὰ πληρώσωσι καὶ τὰ λάθη των! Ἐὰν ὁ Γαλλικὸς εἶναι ἐπὶ κεφαλῆς ὅλων τούτων τῶν λαῶν κατὰ τὴν τελευταίαν δεκαετίαν, τί νὰ εἰπώμεν περὶ τοῦ ἡμετέρου, ἐπὶ τοῦ ὁποίου, τὰ κυβερνητικὰ πρόστιμα ἐπιπίπτουσιν ἀλλεπάλληλα κατὰ πολλὰς καὶ διαφόρους μορφάς;

Τὸ βέβαιον εἶναι, ὅτι ἡ οἰκονομικὴ τῶν κοινωνιῶν φθορὰ ἔχει πολλὰς ὁδοὺς καὶ ὅτι ἡ οἰκονομικὴ εὐεξία στηρίζεται ἐπὶ πολλῶν ὁρῶν. Περιλαμβάνονται ὅλοι ἐντὸς τῆς ἐξουσίας, τὴν ὁποίαν ἀσχοῦσιν ἄνθρωποι καὶ ἔθνη ἐπὶ τῶν ἑαυτῶν παθῶν. Τὸ ἄκρον τῆς εὐδαιμονίας δὲν εἶναι τὸ Σαρδαναπάλειον «ταῦτ' ἔχω ὅς' ἔφαγον καὶ ἐφύδρισα καὶ μετ' ἔρωτος τερπν' ἔπαθον». Ἴνα δὲ ὁμιλήσω μᾶλλον συγκεκριμένως καὶ σχετικῶς πρὸς τὸ ἡμέτερον ἐνεστὸς, οὐδέποτε τὸ νεώτερον Λαύριον θὰ ἐπέφερε τοσαύτην οἰκονομικὴν φθορὰν πρὸς τοὺς νεωτέρους Ἀθηναίους, ἂν οὗτοι ἐχυρίεον πλειότερον τῶν παθῶν αὐτῶν.

ΧΡΟΝΙΚΑ.

Ἡ πόλις ἡμῶν ἀνέλαθεν ἀπὸ τινων ἐβδομάδων ζωηρότητα ἀξιопαρατήρητον. Ἡ κίνησις ἔρχεται ἐκ τῆς νέας γενεᾶς, τὸ δὲ μῆλον τῆς ἐριδος εἶναι ἡ Φάλαγξ τοῦ Πανεπιστημίου. Ἐνῶ οἱ φοιτηταὶ αὐτοῦ ζητοῦσι τὸν ἐπλισμὸν τῆς, ἡ Κυβέρνησις διατείνεται ὅτι κατηργήθη. Ἐν τῷ μεταξύ παρεμβαίνει ἡ Ἀκαδημικὴ Σύγκλητος, ἵνα ἀποδείξῃ τὸ ἐναντίον. Πῶς ἐν τούτοις τὸ ζήτημα ἀπὸ θεωρητικοῦ μετετρέπη εἰς πρακτικὸν καὶ ἀπὸ τῶν αὐλῶν τοῦ Πανεπιστημίου ἐξεδιώχθη εἰς τὰς ὁδοὺς ἵνα καὶ μάρτυρας προσαποκτήσῃ, διαφεύγει τὰ ὅρια τῶν ἐμῶν χρονικῶν.

— Ὅπωςδήποτε εἰς τὴν μελέτην τοῦ ζητήματος τῆς Φάλαγγος τοῦ Πανεπιστημίου δὲν πρέπει νὰ λησμονηθῇ ἡ κοινωνικὴ ἐποψὶς αὐτοῦ. Ἐνῶ ἀφ' ἐνὸς ἐνθυμίζει δύο νύκτας τοῦ 1862, καὶ ὡς ὁμολογουμένως οἱ φοιτηταὶ ἐφάνησαν ἄξιοι τῆς Πατρίδος, ἀφ' ἑτέρου ὅσοι ἐμελέτησαν τὸν ἐν Ἀθῆναις ἀρχαῖον θεσμὸν τῶν ἐφήβων καὶ τὴν ἐν αὐτῷ στεγὴν μεταξύ ἐπιστημονικῆς, πολιτικῆς καὶ στρατιωτικῆς διδασκαλίας ἔνωση (ἴδ. Οἰκονόμου Λαύριον σελ. 48), ὅσοι ἐνθυμοῦνται ὅτι, ὅταν οἱ Ἕλληνες στρατηγοὶ κατεστράφησαν ἐν τῇ παγίδι τοῦ Βασιλέως, εἰς συγγραφεὺς, ὁ Ξενοφῶν, ἐξετέλεσε τὸ μέγιστον τῆς στρατηγικῆς ἔργον, τὴν κατὰ τὰς τῶν ΜΙΛΡΙΩΝ, πρέπει νὰ ὁμολογήσωσιν, ὅτι κατὰ τοὺς ἡμετέρους ἐφήβους δὲν ἔλαβον εἰσέτι τὴν κανονικὴν αὐτῶν ἀνάπτυξιν.

— Οἱ διδάσκαλοι τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους εἰσῆλθον ἀπὸ τινος χρόνου εἰς ἐπιστημοτάτην περίοδον τοῦ μεγάλου αὐτῶν ἱστορικοῦ κατὰ τὴν Ἀνατολὴν βίου. Ὑπὸ τὴν σημαίαν τοῦ εἰπόντος «οὐ γὰρ εἰσὶ δύο ἢ τρεῖς συνηγμένοι εἰς τὸ ἐμὸν ὄνομα, ἐκεῖ εἰμὶ ἐν μέσῳ αὐτῶν», οἱ ἀπανταχοῦ Ἕλληνες διδάσκαλοι συνέστησαν ἐν Ἀθῆναις Σύλλογοι, σκοποῦντα τὴν διὰ τοῦ ἰσχυροῦ τοῦ συνεταιρισμοῦ βραχίονος βελτίωσιν τῆς μέσης καὶ κατωτέρας παιδείας, τὴν ἱδρυσιν Σχολῆς πρὸς μόρφωσιν διδασκάλων τῆς κατωτέρας παιδείας κατὰ τὰς τελειότερας τῆς ἐποχῆς μεθόδους, καὶ τὴν οἰκονομικὴν ἀρωγὴν εἰς τὰ ἔνακα γήρως ἢ ἀσθενείας ἀποχωροῦντα ἐκ τῆς ὑπηρεσίας μέλη τοῦ συλλόγου καὶ τὰς οἰκογενεῖας αὐτῶν. Μεγάλῃς ἀναπτύξεως εἶναι δεκτικὴ ἡ προκειμένη ἰδέα, διότι ἀνήκει εἰς ἀκαταγώνιστον τοῦ Ἑλληνισμοῦ δύναμιν. Ἐννοῶ τὴν δύναμιν τῆς διδασκούσης τάξεως. Ἐνώσατε τὰ διεσκορπισμένα στοιχεῖα αὐτῆς καὶ ἔπειτα ὑπολογίσατε τὰ ἀποτελέσματα!

— Ἡ κεφαλὴ τοῦ ἀπὸ Πειραιῶς εἰς Λαμίαν σιδηροδρόμου ἀποτελεῖ τὸ οἰκονομικὸν ζήτημα τῆς ἡμέρας. Πόθεν οὗτος θὰ ἀρχίσῃ; Οἱ συντάξαντες τὴν σύμβασιν ἐλησμώνησαν, ὅτι τὸ ὁργανισθὲν παρ' αὐτῶν σῶμα ἔχει ἀνάγκην ἐπιτηδεύειν κεφαλῆς. Διὰ τοῦτο ἤδη σπεύδουσιν οἱ μὲν νὰ θέσωσιν αὐτὴν ἐν τῷ νεκροταφείῳ Πειραιῶς (κακὸς οἰωνός), οἱ δὲ ἐν τῷ ἑτέρῳ τῆς πόλεως ὀφθαλμῷ ἐν τῇ πλατείᾳ τοῦ Ἀπόλλωνος. Ἐν τούτοις ὁ λιμενίσκος τοῦ Κανθάρου ἠδύνατο νὰ διευκολύνῃ τὴν λύσιν τοῦ ζητήματος, ὅπερ συνέχεται πρὸς τὴν ὑπαρξίν αὐτῆς τοῦ σιδηροδρόμου, διότι, ἐπιφυλαχθέντων τῶν συμβαλλομένων νὰ συνενοηθῶσι περὶ τῆς κεφαλῆς, ἂν δὲν τὸ κατορθώσωσι, τίς θὰ ἀναπληρώσῃ τὴν θέλησίν των; Τὰ δικαστήρια; Ἀλλὰ ταῦ-

τα, καθὼς ἔγραφε πρὸ 1844 ἐτῶν ὁ Ἰουστινιανὸς ἐν τῷ Κώδικι αὐτοῦ (ιε' 4. 38), δικάζουσι οὐχὶ δὲ καὶ δημιουργοῦσι τὰ συναλλάγματα μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων. Ὅταν δὲ πρὸς τοὺς μεταλλευτὰς τῆς Σιλεσίας ὁ Savigny (Δικ. Ἐνοχῶν § 7 σημ. ζ'.) εὕρισκε πολὺ φυσικὴν τὴν ἀποπεράτωσιν τῆς περὶ μισθώσεως τῶν συμφωνίας διὰ τοῦ πανηγυρικοῦ τύπου «εἶσαι εὐχαριστημένος; εἶμαι εὐχαριστημένος», ἄρα γε διὰ τοὺς σιδηροδρομοποιοὺς, ὅταν οὗτοι ἐπιφυλάσσονται τὴν εὐχαρίστησιν των, ὑπάρχει ἄλλη λογική;

— Ἡ Ἑλληνικὴ μεταλλουργία διατρέχει σπουδαῖον ἀτονίαν στάδιοι. Τὰ κεφάλαια, ἅτινα κατ' ἀρχὰς ἔδειξαν τάσεις ἐνθαρρυντικὰς, κατελήφθησαν ἤδη ὑπὸ μεγάλων ἐνδυσμῶν. Καὶ ἡ κατάστασις δὲ τῆς μεταλλευτικῆς ἀγορᾶς τῆς Εὐρώπης εἶναι ἀξία ἰδιαιτέρας μελέτης. Τοιοῦτοτρόπως αἱ τιμαὶ τοῦ σιδήρου μαρτυροῦσι νέας τελευταῖον ἐκπτώσεις, ὡς π. χ. ἐν Γαλλίᾳ (Mourthe-et-Moselle) 100 φρ. ὁ τόνος καὶ ἐν Βελγίῳ (Liege) 95 φρ. ὁ τόνος. Τὰ αὐτὰ φαινόμενα ἀπαντῶνται καὶ ἐν Ἀγγλίᾳ, τῆς ὁποίας ἡ μεταλλουργία εἰσῆλθεν εἰς κρίσιμον περιόδον κατὰ συνέπειαν συναγωνισμοῦ εἰς τὴν προσφορὰν καὶ περιορισμοῦ εἰς τὴν ζήτησιν. Ἐν Wolverhampton μάλιστα σπουδαῖον ἐργοστάσιον ἠναγκάσθη ἐσχάτως νὰ σβύσῃ τὰς καμίνους του, διότι ἐν ὀλίγῳ διαστήματι χρόνου ἐζημιώθη 10 000 λίρ. στερλ. Καὶ τὸ ζήτημα δὲ τῶν μεταλλευτικῶν μισθῶν περιβάλλεται ὁσημέραι σπουδαιότερον χαρακτῆρα.

— Ἡ ἑταιρία τῶν Ἰταλῶν ἐπιστημόνων ἐτέλεσε πρὸ τινος ἐν Ῥώμῃ τὴν ἐπέτειον συνέλευσίν της, ἐν τῷ τμήματι δὲ τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας ἀπεφάνθη ὑπὲρ τῆς συμμετοχῆς τῶν ἐργατῶν εἰς τὰ καθαρὰ κέρδη τῆς ἐπιχειρήσεως, εὐχρηθεῖσα, ἵνα ἡ οἰκονομικὴ αὕτη ἀρχὴ εἰσαχθῇ ἐντὸς τῶν ἐργατικῶν τῆς κοινωνίας ἐθνῶν.

— Ἐν τῷ περὶ τῆς ἡμετέρας τοῦ Λέμου Χερσονήσου τελευταίῳ συγγράμματι τοῦ κ. Α. Dumont ἀναγινώσκω, ὅτι διὰ τὴν Κυβερνητικὴν τῆς Ἑλλάδος ἀποστολὴν ἀπαιτεῖται «πεῖρα, προτερήματα, πνεῦμα συνεισφοράς καὶ πρακτικὴ γνῶσις τῶν ὑποθέσεων.» Ἐν τινὶ δὲ προσφάτῳ φυλλαδίῳ τοῦ κ. Γ. Οἰκονομίδου, διευθυντοῦ τῶν δι-
κῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ δημοσίου, ἀπαντῶ τὰ ἐξῆς, «Ἴσως ἐρωτήσῃ τις πόσας κατὰ προσέγγισιν ἔχει δίκας ἐκκρεμεῖς τὸ δημόσιον ἐνώπιον τῶν τακτικῶν δικαστηρίων; Ἐγὼ εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην ἀδυνατῶ τῇ ἀληθείᾳ νὰ ἀπαντήσω μετ' ἀκριβείας.» Λόγοι ἐνδεικτικοί, ἐξ ὄνυχος τὸν λέοντα μαρτυροῦντες!—Χρεία οὕτω νὰ μετενεχθῶσιν αἱ ἐθνικαὶ ἐλπίδες εἰς τὸ ἀρξάμενον ἤδη ἔτος. Γένοιτο!